

HISTORISCH NIEUWSBLAD

In het septembernummer van het Historisch Nieuwsblad verscheen het artikel dat gemaakt is naar aanleiding van de enquête die eind vorig jaar onder alle donateurs is verspreid. Maar liefst 229 mensen hebben de vragenlijst ingevuld en geretourneerd.

Hieronder staan de belangrijkste conclusies:

1. Kinderen van foute ouder zijn van het begin af aan uitgesloten door hun generatiegenoten. Tijdens en kort na de oorlog werden ze op grote schaal gemeden, gepest en uitgescholden door klasgenootjes en buurtkinderen.
2. Van de respondenten heeft 42% een traumatische vlucht naar Duitsland meegemaakt, terwijl 10% in Nederland onderdook, uit angst voor de wraakzucht van de Nederlandse bevolking.
3. De ouders werden op grote schaal opgepakt en geïnterneerd. Van de kinderen verdween 16% ook enige tijd achter het prikkeldraad, terwijl 24% in een tehuis of een pleeggezin werd gestopt.
4. De materiële voorwaarden om na het uitzitten van de straf een nieuwe start te maken, waren belabberd. Dit omdat huizen en bezittingen van de meeste oud-NSB'ers in beslag waren genomen en zij zeer moeilijk aan werk konden komen.
5. De door de Nederlandse regering beoogde herintegratie van de voormalige NSB'ers in de maatschappij mislukte op grote schaal. 75% was niet langer maatschappelijk actief. Ook hun kinderen leerden om teruggetrokken te leven. Binnen het gezin drukte 'de oorlog' zwaar op de onderlinge relaties en de ontwikkeling van de kinderen.
6. Van de respondenten voelt 59% zich gehinderd in zijn opleidingskansen en 49% waar het beroepsmogelijkheden betreft. 75% ervaart hinder bij het aangaan en onderhouden van persoonlijke relaties.
7. 85% heeft na de oorlog te maken gekregen met psychische klachten, variërend van faalangst en sociale fobie tot depressie en zelfs suïcide.
8. Voor 57% is de Nationale Dodenherdenking op 4 mei een emotioneel zwaar moment.
9. De respondenten vinden voor 92% dat zij een hoge prijs betalen voor het verleden van hun ouders.
10. 62% van de respondenten verlangt van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie een diepgaand historisch onderzoek naar de lotgevallen van de kinderen van 'foute' ouders.

Natuurlijk zijn dit conclusies die vooral terugslaan op de periode na eind '44 (het zuiden) / mei '45 en de jaren daarna. Zò schrijnend is het nu niet meer. Maar als we bedenken dat dit verhaal zo lang niet verteld kon worden komt het opeens toch weer erg dichtbij. Niet voor niets wil een meerderheid van de ondervraagden dan ook dat er gedegen onderzoek gedaan zou moeten worden naar deze geschiedenis, waarbij men dan onmiddellijk denkt aan het NIOD waar de nationale oorlogsgeschiedenis en inmiddels ook de gevolgen daarvan, 'in beheer' zijn. Sinds 1997 heeft dit Nationale Instituut nl. ook letterlijk in haar opdracht staan dat de verwerking en de nasleep van de oorlog tot haar onderzoeksgebied behoort.

Een onderzoek is natuurlijk moeilijk te concretiseren. De donateurs van de Werkgroep Herkenning blijken bijzonder welwillend als het erom

(Vervolg op pagina 3)

Mededelingen

KOMBI, Kinderen van de Oorlog voor Onderlinge en Maatschappelijke Begeleiding en Integratie, organiseert op de zaterdag 12 oktober een gesprek tussen de generaties. Op 8 november wordt de Tineke Wibaut Guillonardlezing gehouden. Zie blz. 5

*

Vrouwen in de NSB en de NSVO

Zonneke Matthée heeft er onderzoek naar gedaan. Zij belicht op blz. 10 e.v. de motieven van de vrouwen om lid te worden.

*

Landelijke telefoon voor donateurs van Herkenning.

Er zijn veel mensen bij Herkenning die zo af en toe hun verhaal kwijt willen buiten de reguliere activiteiten van de werkgroep om. Corrie van Dijk heeft voorgesteld om een landelijk telefonisch aanspreekpunt te zijn voor donateurs van Herkenning. Het bestuur van de werkgroep steunt dit initiatief van harte.

Corrie van Dijk werd jaren geleden een 'bekende Nederlander' door de uitzending van Rondon Tien van de NCRV. Daarin werd zij door de zoon van een verzetsstrijder op een lijn gesteld met haar ouders. Zo werd een schokkend openlijk voorbeeld gegeven van de manier waarop er soms met kinderen van collaborateurs werd omgegaan. In de afgelopen jaren hebben veel mensen contact gezocht met Corrie omdat zij blijkbaar het gezicht werd van deze ervaring van discriminatie.

Tel: 0348-460088

*

INFORMATIEDAG OP 26 OKTOBER MARCO POLOLAAN 113 UTRECHT

Binnenkort zal de Werkgroep Herkenning een informatiedag organiseren. Zie blz. 4.

*

HET BULLETIN 17e jrg. No. 3
September 2002

Informatie over de werkgroep

Visschersplein 160 J-10
3511 LX Utrecht
Tel: 030 - 2304757
Fax: 030 - 2304372
E-mail: herkenning@xs4all.nl
www.werkgroepherkenning.nl
postbanknummer: 5285797

Landelijke Hulptefoon
030 - 6701979

*De coördinator van de werkgroep is telefonisch bereikbaar op werkdagen van 11.00 uur tot 13.00 uur, met uitzondering van de woensdag. **Bezoek op afspraak.***

Bestuur

Erwin Puts (voorzitter)
Teun van der Vaart (penningmeester)
Jacqueline Bonekamp
Adrie Oldenziel
Marcel Kemp
Ben Bles
Marijke Hoekman

Regio-coördinatoren

Friesland	Roelie Ansingh	0512 - 303174
Groningen	Jurrien Oortwijn	050 - 3110955
Drenthe	Pieter Kempers	0593 - 562120
Salland & Twente	Arjen/Mieke de Groot	053.-4344801
Utrecht	Jacqueline Bonekamp	0343 - 520371
Flevoland	Pragit Koot-Brouwers	0320 - 412116
N-Holland/A'dam	Lucia Pultrum	023 - 5450373
Z-Holland	Gerard Loef (na 18.00 uur)	070 - 3540604
	Dirk Mostert	010 - 2622190
Brabant	Nel Baltissen	073 - 6424461
Limburg	Margreet Vorstenbosch	046 - 4373822

Coördinatoren (Landelijk)

Ouderen	Dirk Bruggeman	070 - 3636932
3e Generatie	Marijke Hoekman	075 - 6428795
Partners	Joke Sniijders	033 - 4617673

Contactgroep Kinderen van Duitse Militairen

Ab van Aldijk 023 - 5240898
06 - 53382670

WWW.
werkgroepherken-
ning.nl

Inhoudsopgave

De enquête van het Historisch Nieuwsblad 1/3	
Mededelingen/aankondigingen.....	1
Adressen bestuur en regio	2
Donateur worden	2
Aankondiging/oproep/uitnodiging	4/5/6
Internationaal Bulletin.....	7/8
Vrouwen in de NSB en de NSVO	
door Zonneke Matthée.....	9/13
CKDM: Marijke de Noord vervolg	14/15
CKDM: Helmut Müller	15/16
Derde Generatie Een familiegeschiedenis	
door A. Brouwer.....	17/18
Utrechtse berichten.....	18
Familiedrieluik deel 2	
door Fred Bijsmans	19/21
Stichting Vrienden van Herkenning	22
Andere vrijwilligersorganisaties.....	22
Het Algemeen Rijksarchief	23/24
Colofon.....	24

Donateur worden

U kunt donateur worden van de Stichting Werkgroep Herkenning. U ontvangt dan ons informatiebulletin dat eens per kwartaal verschijnt. Ook kunt u deelnemen aan de activiteiten die onze stichting organiseert. De stichting vraagt van de donateurs een jaarlijkse bijdrage van € 16,00.

Een hogere bijdrage is uiteraard welkom. De hoogte van de standaardbijdrage mag echter geen belemmering zijn om u te laten inschrijven. Kunt u dat bedrag niet missen dan is een lagere bijdrage eveneens welkom.

Als u de acceptgirokaart gebruikt voor het overmaken van het bedrag dan zien wij graag uw adresgegevens ingevuld.

Mocht u vragen hebben omtrent deze procedure of, voor het gemak, een acceptgirokaart toegezonden willen krijgen, schrijf of bel dan naar:

Stichting Werkgroep Herkenning
Visschersplein 160 J-10
3511 LX Utrecht
tel.: 030 - 2304757
e-mail: herkenning@xs4all.nl

U kunt ook het landelijke telefoonnummer bellen:
030 - 6701979

(Vervolg van pagina 1)

gaat mee te werken aan nader onderzoek maar zij kunnen niet als representatief gezien worden voor de grote groep van nakomelingen van collaborateurs (honderdduizenden). Toch valt over de representativiteit nog wel wat meer te zeggen dan dat die te verwaarlozen zou zijn (zoals hier en daar in de kritiek op het artikel was te horen):

1. De respondenten zijn, volgens Herkenning, vrij representatief voor de ongeveer 3500 mensen die in de afgelopen 20 jaar donateur van de werkgroep geweest zijn en, voor zover we dat kunnen beoordelen, voor de ruim 4000 informatiecontacten.

2. Bij Herkenning is de ervaring dat 80 % van de donateurs meer of minder serieuze problemen bij meerdere leden van hun familie zien. Zij zelf zijn vaak echter de enigen die het zwijgen / het taboe binnen de familie doorbroken hebben en die er wat aan doen. Dit houdt in dat we met vrij grote zekerheid (vanuit de ervaringen die bekend zijn bij Herkenning) kunnen zeggen dat we indirect bekend zijn met minimaal 15.000 à 20.000 mensen van die families die, op wat voor een manier dan ook, zijn belast met dit verleden.

3. Voor de honderdduizenden die dan nog onzichtbaar zijn geldt dat waarschijnlijk een groot gedeelte het verleden een plaats heeft weten te geven zodat het geen bedreiging of probleem meer vormt. Een ander groot gedeelte heeft zich ook aangepast maar heeft daar een hoge prijs voor betaald door het gevoelsleven op een rigide manier onder controle te houden en/of door het verleden compleet te verzwijgen.

4. De discussie rondom Fortuyn heeft nog eens publiekelijk duidelijk gemaakt dat er een grote, nog steeds bestaande, stigmatiserende en destructieve werking uitgaat van iedere associatie met 'fout'. Misschien maakt dit begrijpelijk waarom zovelen van die honderdduizenden onzichtbaar zijn geworden met hun persoonlijke geschiedenis en hoe ver zij daarvoor hebben willen gaan.

5. Herkenning heeft altijd een specifiek gedeelte van de kinderen van foute ouders aangesproken:

- het 'lotgenotencontact',
- de gespreksgroepen,
- de aanvankelijk noodzakelijke nadruk op de 'psychiatrische' benadering van het problematische verleden en het ontwijken van de maatschappelijk/historische component daarvan,
- en de vaak ongemakkelijk makende erkenning van het slachtofferschap,

zijn uiteraard niet aan iedereen besteedt geweest.

6. De enquêtevragen waren gericht op een vrij specifieke groep: degenen die de oorlog hebben meegemaakt of die er vlak na zijn geboren. De 229 vormen daarmee een groot deel van de donateurs (80-85%) die in de betreffende leeftijdscategorie vallen. De jongeren hebben zich minder aangesproken gevoeld door de vragen.

7. Het aantal van honderdduizenden van de tweede generatie levert een even verantwoord statistisch aantal op van honderdduizenden van de derde generatie. Een groot deel daarvan is opgegroeid in families die decennialang een groot geheim hebben verborgen en vaak nog verbergen. Families waarin het trauma heeft kunnen voortwoekeren, waarin de emotionele beperkingen en beschadigingen deel zijn gaan uitmaken van een, op z'n zachtst gezegd, nogal

krampachtige levensstijl

8. In tegenstelling tot ons eigen idee dat het een 'aflopende zaak' is blijkt het aantal donateurs, bij alle verloop, toch zeer stabiel. Eigenlijk weten we niet of er in die grote groep van nakomelingen ('de honderdduizenden') nu wel of geen grote groepen mensen zijn die alsnog hulp nodig hebben / zullen zoeken: tweede generatie gaat met pensioen, derde generatie wordt zich meer bewust. Daar valt van alles bij te bedenken.

9. Bij iedere aandacht in de media is er weer een nieuwe golf van informatieverzoeken en aanmeldingen. Dat is al jaren zo. Dat zou goed kunnen betekenen dat met het permanent verlagen van de drempel, het normaliseren van het probleem, en een belangrijke erkenning in de publieke opinie, er toch nog grote groepen zijn die een oplossing zoeken voor iets wat meer of minder blijft hinderen.

Kortom er is reden tot zorg, harde bewijzen hebben we niet. Zoals er ook geen harde bewijzen zijn van veronderstellingen waarin deze zorg misplaatst is en Herkenning 'nu eenmaal' binnen de groep van mensen met deze achtergrond een specifieke deel vormt dat om een of andere reden blijkbaar kwetsbaarder is.

Het artikel in Het Historisch Nieuwsblad heeft weer eens laten zien dat een schokkend verhaal weliswaar veel aandacht krijgt maar dat het nog niet tot een concreet vervolg hoeft te leiden in de vorm van discussie of nadere vraagstellingen in de media. Het verhaal blijft nog steeds 'in de lucht' zweven, de maatschappij waarin dit mogelijk is geweest blijft immers te veel buiten beeld.

Het Historisch Nieuwsblad is inmiddels druk bezig met de voorbereidingen voor het vervolg in boekvorm. Daarin is meer ruimte voor de genoemde maatschappelijke achtergronden. In een eerste opzet kan al een duidelijke lijn gezien worden. In de woorden van Bas Kromhout, de auteur:

"In het boek moet de persoonlijke problematiek van kinderen van 'foute' ouders vertaald worden in een breder maatschappelijk en dus ook politiek probleem. Het isolement van de doelgroep is een van de hoofdconclusies van het onderzoek. [...]

Zwart-wit De jaren zestig en zeventig zijn aangebroken. 'Goed' en 'fout' zijn absolute morele categorieën geworden. In dit klimaat is voor de ervaringen van NSB-kinderen geen plaats, omdat die te veel nuanceringsvermogen vragen. [...]

Psychiatisering In de jaren tachtig begint het kind zijn van 'foute' ouders langzamerhand gezien te worden als een probleem. Eerst door de kinderen zelf, later door 'de samenleving'. De eerste media-aandacht komt ook in deze tijd. Het probleem wordt helemaal in psychiatrische termen gedefinieerd en aan de psychiaters overgelaten. Ook door de doelgroep zelf, die immers van nature niet op de voorgrond wil treden. In 1981 wordt de Werkgroep Herkenning opgericht, die aanvankelijk vooral is gericht op zelftherapie. De warme therapeutische deken kan op individueel niveau behaaglijk aanvoelen, maar belet een breed maatschappelijk en politiek debat."

Paul Mantel

Activiteiten / Aankondigingen / Oproepen / Mededelingen

INFORMATIEDAG VOOR NIEUWE DEELNEMERS:

Binnenkort zal de Werkgroep Herkenning een informatiedag organiseren. Op deze dag geven wij informatie over de Werkgroep Herkenning – de groepen in het land – en de procedure rond het inzien van het dossier. Hiervoor hebben wij de Hr.H. Korting, medewerker bij het Algemeen Rijksarchief in Den Haag, bereid gevonden om ons het een en ander hierover te vertellen.

In de middag praten wij verder in kleinere groepen.

Deze dag zal plaats vinden op
Zaterdag 26 oktober
Marco Pololaan 113 Pastoraal Centrum
Kanaleneiland Utrecht.

Er zijn geen kosten aan verbonden

De zaal is geopend vanaf 10.00 uur en na een kopje koffie starten wij om 10.30 uur Lunchpauze van 12.30 – 13.30 uur. Wij zorgen voor koffie en thee – brengt u wel uw eigen lunchpakket mee?

Verder praten in kleine groepen.

15.00 uur - Afsluiting

U kunt zich aanmelden (tot een week voor de datum) bij:

Jacqueline Bonekamp tel. 0343 – 520371

Routebeschrijving:

Met de auto – A2 richting Kanaleneiland - Centrum of Jaarbeurs volgen. Bij rotonde rechts aanhouden richting Kanaleneiland. 1^e rotonde rechts af – 1^e straat links is de Marco Pololaan en aan je rechterhand zie je de Kerk

Met openbaar vervoer vanaf het centraal Station-Sneltram richting Nieuwegein of IJsselstein.

Uitstappen Vasco da Gamaaan. Beneluxlaan oversteken naar de Vasco da Gamaaan, dan 2^e straat rechts en aan je linkerhand zie je de Kerk Stadsbus lijn 7 – richting Kanaleneiland.

Uitstappen halte Marco Pololaan – nog even doorlopen en aan je rechterhand zie je de Kerk.

Tot ziens.

GESPREKSGROEPEN NAJAAR

Ook dit najaar gaan er weer gespreksgroepen beginnen. Mocht u belangstelling hebben neem dan contact op met de dichtstbijzijnde regio-coördinator.

Het telefoonnummer staat op blz. 2 van dit Bulletin.

Er wordt alleen gestart als er voldoende deelnemers zijn (min. 5 personen).

JUBILEUMBOEK

Ter gelegenheid van het 20-jarig 'jubileum heeft de Werkgroep Herkenning een boek uitgegeven: 'Werkgroep Herkenning Twintig jaar 1982–2002'.

In deze mooi uitgegeven herdenkingsbundel wordt de geschiedenis van de werkgroep beschreven door de mensen die er in de betreffende periodes dichtbij stonden. Daarnaast vindt u er artikelen over de kinderen van Duitse militairen, de vrijwilligers, de derde generatie en een aantal ervaringen van mensen met gespreksgroepen.

Het boek is vormgegeven door Dirk Mostert en geïllustreerd door Lies Rosen.

Bestellen:

U kunt het boek bestellen door 10 Euro over te maken op postbanknummer 5285797, ten name van de Stichting Werkgroep Herkenning, te Utrecht, onder vermelding van 'Jubileumboek'.

Zodra wij uw betaling ontvangen hebben, wordt het boek u toegestuurd.

KOMBI

Het komend najaar organiseert Stichting Kombi twee activiteiten die behalve voor haar eigen deelnemers toegankelijk zijn voor belangstellenden uit zusterorganisaties, vrijwilligers, kader, gastdocenten en zowel vrijwillige als professionele hulpverleners.

Het bestuur van de stichting Vrienden van Kombi heeft het genoeg u uit te nodigen voor de eerste Tineke Wibaut-Guilonard lezing

In 1990 werd de stichting 'Kinderen van de Oorlog voor onderlinge en maatschappelijk begeleiding en integratie (Stichting Kombi) opgericht door en voor mensen die als kind hadden geleden in of als gevolg van de tweede wereldoorlog en de naoorlogse generatie. Het doel was en is nog steeds een bijdrage te leveren aan het verwerken van persoonlijke traumatische oorlogservaringen. De mensen waarvan de ouders in verband met de oorlog een politiek foute keuze hadden gemaakt worden door Kombi daarvan niet uitgesloten.

Als het specifieke van Kombi kan gezien worden dat aan mensen de mogelijkheid wordt aangeboden om hun oorlogsproblematiek uit te werken in groepen waaraan ook mensen met andere oorlogsachtergronden deelnemen. Specifiek daarin is ook dat deze groepen worden begeleid door twee mensen met een verschillende oorlogsachtergrond die zelf voordien hun verwerkingsproces in een dergelijke groep hebben doorgemaakt.

Het uitgangspunt bij de verwerking van het traumatische oorlogsverleden is om te komen tot een dialoog met mensen die een andere oorlogsachtergrond hebben, het uitwerken van vooroordelen, en daardoor het vijandenken te doorbreken.

Want kinderen van de oorlog worden als volwassenen in veel gevallen bevooroordeeld op het politieke gedrag van hun ouders en worden niet beoordeeld op hun eigen onschuld als kind. Kinderen van verzetshelden worden ook gezien als verzetshelden, kinderen van NSB'ers blijven NSB'ers.

In drie lezingen zal gesproken worden over het proces dat mensen binnen de verwerkingsgroepen bij Kombi doormaken om tot verzoening te kunnen komen met o.a de kinderen van de voormalige 'vijand' en tot acceptatie van datgene wat er als gevolg van de oorlog stuk is gegaan of er niet heeft kunnen zijn.

VERZOENING EN ACCEPTATIE Ethiek in deze manier van hulpverleners

VRIJDAGMIDDAG 8 NOVEMBER 2002

Plaats: Hotel Mitland Utrecht
Tijd: 8 november 13.30 uur- 17.30 uur
Deze lezing wordt aangeboden door de stichting Vrienden van Kombi en is vrij toegankelijk. Wel graag van tevoren aanmelden.

Nadere informatie en een folder is na 15 september te verkrijgen bij:
Onze infotelefoon: 0317 -424202
Het secretariaat:
Middenhof 283 1354 GC Almere

GESPREK TUSSEN DE GENERATIES

**Themadag 12 okt. 2002
Gesprek tussen de generaties
Tijd :10.00 uur -17.00 uur**

**Plaats: Hogeschool de Horst Driebergen
Kosten deelname: € 10.00 (inclusief lunch)**

Op 12 oktober organiseert Kombi een themadag die open staat voor alle zusterorganisaties, vrijwilligers actief bij Stichting 40-45, Pelita, JMW en SBO, gastdocenten, belangstellenden uit de hulpverlening.

Over de inhoud van de dag:
Gevolgen van oorlogstrauma's in de volgende generaties.
Ouders, die in oorlogssituaties aan geweld en verachting hebben blootgestaan, zijn daardoor sterk getekend en dikwijls zeer beschadigd in hun vertrouwen in anderen en in zichzelf. Dikwijls komen de gevolgen van deze trauma's en het wantrouwen tegenover de wereld ook bij hun kinderen terecht. Alle soorten

Activiteiten / Aankondigingen / Oproepen / Mededelingen

van psychiatrische, psychologische, medische en psychosociale klachten kunnen hierdoor beïnvloed zijn.

De ouders zullen meestal de neiging hebben te ontkennen dat hun kinderen door hun oorlogservaringen zijn beïnvloed, omdat ze juist door b.v. te zwijgen of te verhullen, koste wat kost hebben geprobeerd te voorkomen dat hun kinderen belast zouden worden met hun pijn uit het verleden.

Toch hebben kinderen een besef van de draaglast van hun ouders en ze kunnen niet anders dan zich daarop verhouden.

Het feit dat ouders hun kinderen proberen te behoeven voor het kennen van hun draaglast, maakt het zowel voor de kinderen als voor de hulpverleners moeilijk om die invloed en de betekenis ervan te herkennen en te bespreken.

De kinderen vinden het moeilijk met een hulpvraag naar buiten te komen, omdat die indirect als beschuldiging van de ouders zou kunnen worden opgevat.

Het kind speelt ook met de vraag: "Waar haal ik het recht vandaan hulp te vragen bij mijn moeilijkheden, die in het niet vallen bij wat mijn ouders te verwerken kregen, terwijl zij het ook alleen moesten doen?"

Via het kijken naar menselijke relaties door 'de bril' van de contextuele benadering (ook wel familitherapeutische benadering genoemd), is het mogelijk te ontdekken, hoe elk kind de lasten op eigen wijze meedroeg en zó, vaak óók niet uitgesproken en/of verhuld, investeerde in het welzijn van de beide ouders en het gezin.

Rouw, schuld, schaamte, schande, verbittering kunnen vanuit deze invalshoek in hun werkelijke betekenis tussen ouders-kinderen, grootouders-kleinkinderen, broers-zussen, partners, schoonfamilies, vrienden, collega's, etc. onderzocht worden.

Het doel van de contextuele hulpverlening is om aan alle betrokkenen recht te doen.

Aan de hand van praktijkvoorbeelden zal op 12 oktober zichtbaar gemaakt worden hoe de dialoog tussen de generaties tot stand gebracht kan worden terwijl tegelijkertijd ten diepste recht gedaan wordt aan alle betrokkenen in de verschillende generaties.

De bijeenkomst wordt begeleid door Gerdy Segers, deskundig in de contextuele hulpverlening.

Zij heeft een praktijk voor familitherapie en is opleider bij Leren over Leven (een leerschool voor contextuele hulpverlening)

Zij heeft zich vanuit de contextuele benadering gespecialiseerd in gevolgen van oorlogstrauma's in de volgende generaties en de mogelijkheden van dialoog daarover tussen de verschillende generaties.

Ook werkt mee Ineke Bannink deskundig in de contextuele hulpverlening. Zij is werkzaam bij StadsFiom en heeft eigen praktijk voor familitherapie en is gastdocente bij Leren over Leven

Informatie is te verkrijgen

Via de Kombi-infotelefoon: 0317 424202

Bij het secretariaat: Middenhof 283 1354 GC Almere

Hier kan men zich ook opgeven, maar deelname gaat in na overmaking van € 10.00 op giro 426989 tnv st. Kombi De Veenhoop

Voor mensen die op deze dag niet aanwezig kunnen zijn, maar wel geïnteresseerd zijn in deze vorm van hulpverlening, en voor mensen die zich verder willen verdiepen, is er de mogelijkheid om een twee daagse workshop te volgen op 28/1 en 18/2 te Antwerpen.

Voor verdere informatie: vraag gratis folder bij "Leren Over Leven" tel: 0032-3-3142598

*

Oproep

Wilhelmina hoeve Opende in Groningen

In de dagen, kort na de bevrijding, werden mijn broer van 7 en ik oud 9 jaar opgehaald van ons pleeggezin in Sebaldeburen (gem.Groote gast in Groningen) en overgebracht naar de "Wilhelmina hoeve" in Opende (Groningen). We verbleven daar met vele vrouwen en kinderen tot juli/augustus 1945. Graag zou ik iets meer hierover willen weten.

Verder ben ik vermoedelijk rond 1942, met een kindertransport, met de trein vanuit Utrecht vertrokken naar Duitsland of Oostenrijk en ergens in een particulier huis onder gebracht. Waar en wanneer dit was is mij niet bekend. Wie zou mij hierover meer kunnen vertellen ?

Bij voorbaat dank voor de te nemen moeite en U groetend.

R.A.Tieman, Broekseweg 63, 4231 VD Meerkerk, tel:0183-352660 en e-mail: r.a.tieman@e-mailnet.nl

DE KGB BRENGT TWEE ZUSTERS SAMEN

In 1993 kreeg Katja Koch een brief van het Rode Kruis met buitenop de vermelding: Krijgsgevangenenpost, vrij van porto. Ze voelde aan, dat deze brief haar leven zou veranderen, dat ze nu meer te weten zou komen over haar vader, haar echte vader. Toen haar stiefvader overleden was, had haar moeder haar een foto van haar vader laten zien, en haar verteld, dat hij aan het eind van de oorlog wegens gebrek aan medicijnen gestorven was. Dat medicijngedebrek klopte wel, dat was alom in Berlijn bekend. Maar Katja twijfelde aan de rest van het verhaal. Als je eenmaal - onbewust vaak - op zoek gaat naar informatie, kom je die overal tegen. Zo zag Katja de documentaire "De Bevrijders en de Bevrijden" van Helke Sander en Barbara John, over Russische vrouwen die door Duitse soldaten en over Duitse vrouwen die door Russische soldaten verkracht waren. Daardoor ging ze vermoeden, dat zij, geboren in april 1946, voortkwam uit zo'n verkrachting. Aan haar moeder durfde ze niets te vragen, de oorlog was iets waar niet over gesproken werd.

Uit de brief van het Rode Kruis bleek, dat een zekere Olga, dochter van Wladimir Smirnov, op zoek was naar haar halfzuster. Eindelijk was er nu een naam, een naam die op haar geboorteakte ontbrak, zoals ze eerder op de gemeenteadministratie geconstateerd had. Pas drie weken later vond Katja de moed om met haar moeder over de brief te spreken. Die vertelde toen, dat zij met Wladimir, officier in het Russische leger, een liefdesrelatie gehad had en dat hij tot aan Katja's tweede verjaardag bij hen gewoond en voor haar en haar moeder gezorgd had. Plotseling verdween hij. Twee intendanten van het leger kwamen bij haar moeder informeren of zij wist waar hij was, maar zij wist het ook niet.

Later vertelde zij nog, dat zij, net zoals veel andere vrouwen in Berlijn, door Russische soldaten verkracht was. Ze had daar uit schaamte nooit met iemand over gesproken.

Katja schreef een brief naar haar halfzuster Olga, maar kreeg geen reactie. Ze leek wel van de aardbodem verdwenen. Via vrienden en vrienden van vrienden in Moskou probeerde ze haar te traceren, maar zelfs oproepen via de Russische versie van "Spoorloos" leverden niets op. Wel ontving ze de mededeling, dat Olga uit Siberië vertrokken was, maar haar huidige verblijfplaats bleef onbekend. Meer dan een jaar later kwam dan eindelijk toch antwoord en in april 1995

ontmoetten de twee zusters elkaar in Moskou en enkele maanden later nog een keer in Berlijn.

Tijdens de oorlog had Olga in Koningsbergen op school gezeten en daar Duits geleerd. Ze konden dus zonder taalproblemen met elkaar spreken. Olga vertelde haar halfzuster alles wat ze weten wilde over haar onbekende familiegeschiedenis.

In 1939 gingen Olga's ouders uit elkaar. Haar vader was ingenieur en majoor in het Russische leger. Hij nam deel aan de bevrijding van Berlijn en speelde later een belangrijke rol in de contacten tussen de Geallieerden van Oost en van West. Zijn chauffeur gaf hem in 1947 bij zijn chef aan, omdat hij hem ervan verdacht naar het Westen te willen overlopen. In 1948 werd hij veroordeeld tot 75 jaar dwangarbeid in een van de kampen van wat later de Goelagarchipel genoemd werd. In 1952 overleed hij op 39-jarige leeftijd, zogenaamd aan een herseninfarct. Als een gevangene stierf was dit meestal de officiële doodsoorzaak. Via een broer van een vriendin had Olga jaren later gehoord, dat er, de dag voor haar vaders dood, een opstand in het kamp geweest was. Stalin had de kampleiding opdracht gegeven om 500 gevangenen te executeren. Het was meer dan waarschijnlijk dat Olga's vader een van hen was.

Toen Olga 12 jaar was, had ze in een kast een brief gevonden, waarin stond dat haar vader, als "vijand van het volk" veroordeeld was. Haar moeder bezwoer haar om hier nooit met wie dan ook over te praten, zelfs niet met vriendinnen. Waarschijnlijk was haar vaders veroordeling de reden, dat haar geweigerd werd haar doctorsbul te halen.

In 1986 kreeg ze een brief van de KGB waarin haar vader werd gerehabiliteerd. Ze vroeg om meer inlichtingen en werd uitgenodigd om op het kantoor haar vaders dossier te komen inzien. Ze kreeg er 12 uur de tijd voor. Er mochten geen kopieën gemaakt worden, aantekeningen maken mocht wel. Uit het dossier bleek hoe zich een en ander in 1947 en 1948 had afgespeeld, maar de ware toedracht van de gebeurtenissen die tot haar vaders dood geleid hadden, bleef onduidelijk. De KGB beloofde haar haar daarover nadere gegevens te verstrekken, maar dat is nooit gebeurd.

Uit het dossier bleek, dat haar vader in Berlijn een

(Vervolg op pagina 8)

(Vervolg van pagina 7)

dochtertje had, hij had dat bij het proces toegegeven. Deze mededeling werd voor Olga de aanleiding om haar halfzuster te gaan zoeken. Er gingen heel wat jaren overheen voordat Katja eindelijk gevonden was, o.a. doordat de Duitse autoriteiten weinig hulp boden.

Bij de gesprekken werden ook familiefoto's bekeken. Katja bleek echte familietrekjes te hebben. Zij had op eens ook een grote familie erbij: niet alleen een zuster, maar ook twee neven, vier achterneven en een tante en een oom. Met de neven viel het contact veel stroever en dat niet alleen vanwege het feit dat ze alleen maar Russisch spreken. Ze waren niet echt geïnteresseerd. De inwoners van het dorpje waar Olga nu woont waren daarentegen heel erg ingenomen met het buitenlandse bezoek.

De geschiedenis van de twee zussen is niet representatief. Velen die op zoek gegaan zijn naar verwanten, hebben die nooit gevonden. Hun verhaal is wel een duidelijk voorbeeld van de enorme invloed die de oorlog op Europese families gehad heeft. Ook is duidelijk, dat er 40, 50 jaar overheen gegaan zijn, voordat mensen durfden gaan praten. De verkrachtingen door Russische soldaten is, zeker in de voormalige DDR, tot halverwege de negentiger jaren taboe geweest. Maar ook over hun liefdesrelaties met Russische soldaten, bevrijders en bezetters tegelijkertijd, durfden de meeste vrouwen niet te praten. Zij zwegen tegenover hun kinderen of vertelden hun halve waarheden. Soms moet er hulp van buitenaf komen, in het geval van Katja en Olga ironisch genoeg de KGB, om de waarheid aan het licht te brengen.

Dit stuk is een vrije bewerking van twee radioprogramma's van de journaliste Heidrun Schmidt die in 1995 in Duitsland werden uitgezonden.

Gonda Scheffel Baars

EUROPEES COLLOQUIUM

De Voorwaarts-groep, een groep van Belgische wetenschappers, is voornemens volgend jaar in het Europees Parlement een studiedag te organiseren rond het thema: de verwerking van de oorlog in de diverse Westeuropese landen, met name Noorwegen, Denemarken, Nederland en België.

De organisatoren zijn van mening, dat een discussie over de manier waarop en de mate waarin de oorlog door de samenleving in de genoemde landen heeft plaatsgevonden - of juist niet - inzicht kan verschaffen in het functioneren van die samenlevingen en het collectieve geheugen. Het gaat erom duidelijk te krijgen welke mythes een heldere kijk op het verleden in de weg staan en wat wetenschappers eraan kunnen bijdragen om de maatschappelijke dialoog aan te zwengelen en/of te objectiveren. Op een niet-emotionele wijze moet geconstateerd kunnen worden wat er aan weerszijden, de 'goede' en de 'foute' kant gebeurd is. Er moet op een objectievere manier gekeken kunnen worden naar de motieven van collaborateurs en er moet openlijke en eerlijke kritiek kunnen komen op wat de Belgen de repressie noemen en in Nederland de Bijzondere Rechtspleging heette.

Een eerste rondgang langs mogelijke geïnteresseerden in Noorwegen en Denemarken leverde positieve reacties op en ook in Nederland zullen er ongetwijfeld personen zijn die aan het colloquium willen deelnemen. Herkenning zal in elk geval een vertegenwoordiging sturen. Dit initiatief van de Voorwaarts-groep valt binnen het nieuwe beleid van Herkenning en dit is een goede gelegenheid om met mensen uit andere landen van gedachten te wisselen.

GSB

De afrekening van de naai- en breiclub-‘KAMERAADSKES’ Vrouwen in de Nationaal Socialistische Beweging (NSB)

Wat weten we eigenlijk over vrouwen die de keus maakten om zich aan te sluiten bij de NSB in Nederland?
Wat waren hun motieven en hoe werd er na de oorlog over hen geoordeeld?
Zonneke Matthée verricht onderzoek naar vrouwen die lid waren van de NSB en de ‘Nationaal Socialistische Vrouwen Organisatie’ (NSVO).

In dit artikel belicht zij de vraag waarom vrouwen lid werden van de NSB en NSVO.

Door: Zonneke Matthée

P.s. graag reacties en suggesties (red.)

In 1942 ben ik lid der NSB geworden, nadat ik tevoren reeds lid van de NVD * was en voor de WHN * werkte. Later ben ik ook lid en kringleidster van de NSVO geweest, propagandiste van de NVD en financieel beheerster van de Jeugdstorm. Ik was en ben nu nog pro-Duits; mijn geloof in de oerkracht van het Germaanse volk zegt mij, dat de Duitsers en ook de Nederlanders nog een rol van betekenis in de wereld zullen spelen. (...). Wanneer ik zeg dat mijn man en ik uit overtuiging lid der NSB waren, wil dit niet zeggen, dat wij alles goedkeurden. Ik herinner mij, dat onze zoon van een vergadering van de Jeugdstorm in Leeuwarden terugkwam met een geweer; dat hadden al die jongens toen gekregen. Mijn man en ik hebben toen onmiddellijk gezegd:”dat gaat te ver”en wij gezorgd hebben dat onze zoon dit geweer weer terugbracht, waardoor wij nogal enig ongenoegen met onze partijgenoten hebben gehad.”
Aafje (1904) uit Drachten.

Als eind 1931 Anton Mussert de NSB opricht, is er al meer dan twee jaar een economische crisis in Nederland gaande. Het aantal werklozen stijgt vrijwel dagelijks. De onvrede onder de bevolking neemt toe. Maar de regering blijkt nauwelijks in staat de problemen het hoofd te bieden. Het volk mort en ziet in Mussert de sterke man die oplossingen biedt. Hij immers belooft orde en welvaart in het land te brengen. Dat spreekt velen aan. Al bij de eerste verkiezingen waar Mussert en zijn NSB aan deelnemen zijn ze succesvol: ze behalen bijna 8 procent van de stemmen voor de Provinciale Staten in 1935. Intern breidt de partijstructuur zich snel uit en veel nevenorganisaties zien het licht, zoals de bekende Weer Afdeling (WA) en de Jeugdstorm. Maar nauwelijks bekend was de ‘Nationaal Socialistische Vrouwen Organisatie’ (NSVO). Dit vrouwenennetwerk was bestemd voor NSB-vrouwen die zich voor de beweging wilden inzetten.

‘Kameraadskes’ was hun officiële aanspreektitel. Maar wie waren zij, en wat bewoog hen voor dit dubbele lidmaatschap te kiezen?

Tot nog toe is er ook van de vrouwen die lid waren van de NSVO heel weinig bekend. Een van de vrouwen die zelfs de laatste tijd nog in het nieuws was, Florrie Heubel, de zogenaamde “Zwarte Weduwe”, echtgenote van Mr. Rost van Tonningen, was geen lid van de NSVO en had in 1939 haar NSB-lidmaatschap al opgezegd. Jonkvrouw Julia Op ten Noort, wel lid en initiatiefneemster voor de oprichting van de NSVO, was zeer bekend. Maar ik wilde juist meer weten over al die onbekende vrouwen die zich probeerden in te zetten en zich voor te bereiden op haar taak in de Nationaal Socialistische Staat, zoals de NSB zich voorstelde te stichten.

...” De betekenis van de vrouw in de natie is moeilijk te overschatten; zij is in waarheid het hart en het zedelijk geweten van het volk. In haar leeft bewust of onbewust de grote gedachte door de mannen geschapen. Zij is de hoedster van de traditie, de zeden en de Godsdienst. Wat de man aan grootsch verricht, het wordt in haar hart, als in een schrijn bewaard en teruggegeven in de opvoeding van haar kinderen. Waar de man in het openbaar, in Staat, in maatschappij werkt, werkt de vrouw in haar gezin, vormt of bederft de kern van de Staat: het gezinsleven.”
Mijn onderzoek richt zich dan ook op de groep vrouwen die vanaf 1931 zowel lid waren van de NSB als van de NSVO of haar voorloopster, het vrouwenclubwerk.

Oprichting NSVO

Eind juni 1934 kregen de ‘kameraadskes’, de officiële aanspreekvorm voor vrouwelijke leden, in de NSB eigen taken, georganiseerd in het vrouwenclubwerk, onder verantwoordelijkheid

(Vervolg op pagina 10)

De afrekening van de naai- en breiclub-‘KAMERAADSKES’ Vrouwen in de Nationaal Socialistische Beweging (NSB)

(Vervolg van pagina 9)

van de “kringvrouwenleidster”. De landelijke indeling van de vrouwelijke leden liep parallel aan die van de NSB; de organisatie kende dezelfde hiërarchische structuur. Toch duurde het nog tot 4 november 1938 dat de eerste landelijk leidster, Adriana. M. Hoey Smith-van Stolk in het NSB-weekblad Volk en Vaderland bekend maakte, dat Mussert op 1 september 1938 de NSVO had opgericht. Binnen de NSB had de NSVO een zelfstandig karakter. De landelijk leidster had het recht zelf functionarissen aan te stellen. De NSVO richtte zich tot alle Nederlandse vrouwen en meisjes vanaf 18 jaar, met als doel: “...het bevorderen en versterken van de nationaal socialistische levens- en wereldbeschouwing onder de Nederlandse vrouwen; de verzorging van nationaal socialistische werkers die dit van noode hebben...” Voor de oprichting van de NSVO werden verder als redenen genoemd dat vrouwen haar werk in de NSB nu “een meer vrouwelijke richting konden geven en dat de tot dan toe verrichtte werkzaamheden niet altijd even geschikt waren geweest voor vrouwen”. In oktober 1940 waren ruim 3000 vrouwen lid, maar op het hoogtepunt van haar bestaan (1943) had de NSVO ongeveer 20.000 leden.

Bronnen

Momenteel zijn er twee belangrijke bronnen beschikbaar over de NSB/NSVO-vrouwen. Sinds 2000 biedt het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) inzage in de zogeheten CABR-dossiers. Deze bevatten proces-verbalen met een letterlijke weergave van de verhoren van deze vrouwen, maar er zitten ook andere documenten in waardoor je de mens, die al of niet veroordeeld wordt, beter leert kennen: getuigenissen van echtgenoten, brieven van kinderen en ouders, al dan niet NSB-familieleden of burens; brieven en ander belastend materiaal, zoals NSB-zakboekjes, foto's (in bijna elk NSB-zakboekje zit een pasfoto), NSVO-correspondentie, lidmaatschapskaarten, oorkondes, eretekens etc. van de slachtoffers zelf, briefjes van dokters, psychiaters en andere betrokkenen. De vorming van deze dossiers had een juridische achtergrond. In 1943 besloot de

Nederlandse regering, toen nog in ballingschap te Londen, dat direct na de bevrijding een Besluit Buitengewoon Strafrecht (BBS) van kracht zou worden. Dat zou van toepassing zijn op Nederlanders die verdacht werden van “hulpverlening aan de vijand, namelijk:samenwerking met de nazi's, van verraad, het lidmaatschap van de NSB het bevorderen en verspreiden van propaganda, het aan de vijand ter beschikking stellen van geld of goed”. De straffen die de BBS voor deze delicten kende waren de doodstraf, vrijheidsstraffen, als mede de mogelijkheid uit de burgerrechten te worden ontzet. De doodstraf moest opnieuw ingevoerd worden, want die was sinds 1886 afgeschaft. Deze bijzondere Rechtspleging werd inderdaad toegepast. Direct na Dolle Dinsdag op 5 september 1944 werden velen gearresteerd door leden van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (NBS) of door de Politieke Opsporingsdienst (POD). Verhoren volgden. Tijdens hun internering in voormalige Duitse kampen zoals Westerbork en Vught, in loodsen, in scholen, volgden nog twee of drie verhoren van dezelfde aard. Tijdens de verhoren werden ze gedwongen uiteen te zetten waarom ze indertijd gekozen hadden voor het lidmaatschap van de NSB, de NSVO of andere nevenorganisaties.

Gezien de hoeveelheid en de omvang van de dossiers besloot ik tot een steekproef van 100 personen. De citaten in dit artikel zijn merendeels afkomstig uit deze verhoren.

Als aanvulling op deze dossiers heb ik twee interviews gehouden met voormalige NSB/NSVO-leden en de drie periodieken van de NSVO te weten, *De Nationaal Socialistische Vrouw*, *Nederlands Vrouwenleven* en *NSVO-nieuws*.

Met deze bronnen hoop ik te doorgronden wat voor vrouwen de ‘kameraadskes’ ofwel de ‘kams’kes’ waren, wat hen bewoog om lid te worden van de NSB en later de NSVO en welke activiteiten zij in deze organisaties ontplooiden. Ook verwacht ik informatie over de manier waarop hun rechtsgang plaatsvond, hun ervaringen in de interneringskampen, veel vrouwen kwamen in de ziekenbarak omdat ze al op leeftijd waren en vaak ziek waren. Ook hoop ik te zien hoe zij na hun vrijlating weer in de naoor-

(Vervolg op pagina 11)

De afrekening van de naai- en breiclub-‘KAMERAADSKES’ Vrouwen in de Nationaal Socialistische Beweging (NSB)

(Vervolg van pagina 10)

logse samenleving een plaats probeerden te vinden, in Nederland en soms daarbuiten.

In deze publicatie beperk ik me tot de motieven die vrouwen bij hun verhoren opgaven voor hun besluit om lid te worden van de NSB en de NSVO.

Profiel

De meeste van de door mij geselecteerde vrouwen (ruim zestig procent) werd NSB-lid in de periode 1931-1936, de periode waarin de NSB zelf de grootste aanhang verwierf. Dertig procent werd lid in de periode 1937 –1941 en tien procent schreef zich in als lid na 1942. Zij kwamen uit alle lagen van de bevolking, maar de functionarissen waren veelal ontwikkeld en kwamen uit de zogenaamde betere kringen. Zoals gezegd werd de NSVO als vrouwenorganisatie pas officieel door Mussert in 1938 erkend. In Volk en Vaderland, het weekblad van de NSB werd wekelijks via de Vrouwenrubriek aandacht besteed aan de activiteiten van de NSVO. Zo probeerde men alles in het werk te stellen om NSVO-afdelingen in het hele land op te zetten. Zeventig procent van de NSB-vrouwen werd lid van de NSVO in de jaren 1941 en 1942. Twintig procent werd lid in de periode 1937-1941 en de rest schreef zich in als lid na 1942. Een klein deel van de vrouwen werd tegelijkertijd lid van de NSB en de NSVO. Van de vrouwen die actief waren binnen de NSVO was meer dan de helft 55 jaar of ouder, getrouwd of weduwe en had geen tot 7 kinderen. Het grootste deel van de vrouwen was geboren vóór 1900. Bijna veertig vrouwen (allen geboren na 1900) gaven aan een beroep te hebben: een predikant, een meester in de rechten, vijf docenten in het voortgezet onderwijs, vijf docenten in het basisonderwijs., vijf verpleegkundigen, een stewardess, een aantal werkzaam in de kunstzinnige sfeer zoals schilderes en pianiste. Wat de beleiden godsdienst betreft is ongeveer de helft van de vrouwen lid van een Protestantse en een kleine tien procent lid van de R.K. kerkgemeenschap.

Motieven

Wat bewoog deze vrouwen om lid te worden en te blijven, een actieve rol binnen de Beweging te vervullen. Valt er een verschil in hun motieven te

ontdekken tussen de vrouwen die vóór 1940 en na 1940 lid werden? Niet vergeten moet worden dat de NSB tijdens de oorlog een andere NSB was dan begin jaren dertig. Er heerste niet alleen een economische crisis maar men had ook weinig vertrouwen meer in de democratie.

Motief 1: individueel idealisme

Maria (1910) Den Haag: "Ik was in de eerste plaats Nederlandse. Wat me in de NSB zo aantrok was het Nationale en het Sociale. Ons nationaal socialisme was heel anders dan het Duitse. Een bewijs daarvoor is dat wij in het begin, hoe lang weet ik niet eens, Joden accepteerde (...)". In 1936 werd de moeder van Ajacied Harry Pelsen lid van de NSB. "Mijn moeder was inderdaad fanatiek aanhangster van de NSB. "Maar", zegt zoon Harry, "vergeet niet dat de NSB in 1936 nog een legale nationalistische partij was, vergelijkbaar met de Boerenpartij van boer Koeke in de jaren zeventig". Vaak wordt gesuggereerd dat vrouwen min of meer gedwongen worden door hun man om lid te worden van de Partij. Of dat hun echtgenoot hen buiten medeweten als lid zou hebben opgegeven. Toch ben ik maar één vrouw tegengekomen die verklaarde lid te zijn geworden omdat haar echtgenoot er zo op aandrong en zij bang was dat haar huwelijk eronder zou lijden. In de verklaringen benadrukken vrouwen hun eigen zelfstandigheid en zeggen dat ze uit eigen vrije wil lid geworden zijn, of "door buurvrouwen overgehaald "zijn. De vader van Harry Pelsen heeft zich pas in 1939 over laten halen om lid te worden omdat het financieel zo slecht ging in hun gezin, en werd dus na zijn vrouw lid van de NSB.

Het grootste deel van de 'kameraadskes', noemden daarnaast als reden, dat zij het Leidend Beginsel van de NSB: "Het algemeen belang gaat boven het groepsbelang, en het groepsbelang gaat boven dat van het persoonlijke". en "Godsvertrouwen en liefde voor het Vaderland", zo mooi vonden. Meer dan de helft van de vrouwen gaven aan dat 'idealisme' een belangrijke drijfveer was geweest. Onder idealisme verstonden zij het doen van sociaal werk. Zij hadden zich vaak al in de beginjaren dertig als lid opge-

(Vervolg op pagina 12)

De afrekening van de naai- en breiclub-‘KAMERAADSKES’ Vrouwen in de Nationaal Socialistische Beweging (NSB)

(Vervolg van pagina 11)

geven. De zorg voor zieke vrouwen en kinderen, signaleren in welke gezinnen nood heersten en daar proberen de grootste nood te verlichten, het naaien en breien en van oud goed nieuw maken. Zij vertellen dat ze dat niet alléén voor NSB gezinnen deden, maar ook voor niet-NSBers. Dat wordt ook bevestigd door de NSVO-correspondentie die ik in diverse dossiers heb gevonden. Lijsten met namen en adressen van behoeftige mensen uit de betreffende plaats, al dan niet NSB-lid, waar nodig schoenen of dekens naar toe gebracht moesten worden. Ook over de zorg voor een ziek kind, waarvan men vond dat een maandje buitenlucht hem of haar goed zou doen, werd door de kams’kes druk gecorrespondeerd.

Het zijn juist deze ‘kameraadskes’ die begin jaren veertig uit de partij en nevenorganisaties treden. Zeer teleurgesteld keerden ze de NSB de rug toe. Anderen waren wel teleurgesteld maar vonden dat je “nu de Beweging niet in de steek moet laten, want de grondbeginselen zijn immers goed”, of dat ze te laf waren om hun lidmaatschap op te zeggen, “want dan hoorde je nergens meer bij”. Ze gaven aan dat ze na hun vrijlating weer vrijwilligerswerk voor de een of andere kerk wilden gaan doen en zich nooit meer met de politiek zouden inlaten.

Motief 2: Hoop op economische verbetering van eigen huishouden en land

De slechte economische situatie werd door nagenoeg alle vrouwen als belangrijkste reden genoemd om lid te worden van de NSB. Ofwel omdat ze zelf hun inkomsten achteruit zagen gaan, het eigen bedrijf steeds minder inkomsten kreeg, ofwel vanwege de werkloosheid in het algemeen, maar ook omdat ze soms zelf werkloos waren. Dit laatste geldt vooral de ongehuwde, meestal jongere ‘kameraadskes’. Veel vrouwen noemen de slechte sociale omstandigheden die overal in het land heersen en dat zij door de NSB een betere toekomst voor het Nederlandse volk verwachtten. Anna (1905) Amsterdam, spreekt behalve over de vermindering van werkloosheid ook over de doelstelling: “dat aan alle oude van dagen ouderdomspensioen zou worden uitgekeerd en dat het grote verschil tussen armen en rijken opgeheven zou worden”. De enorme

hoeveelheid aan politieke partijen die niet in staat waren de problemen in het land op te lossen en die rollend en dollend in het parlement over elkaar heenvielen, ergerden vooral de hoger opgeleide vrouwen. Hendrika (1890), groepsleidster en burgemeestersvrouw: “Daar het in Holland op economisch gebied slecht was en er veel partijen waren, hoopte ik dat het in Holland één zou worden. Het was mij enigszins hetzelfde, wie de eenheid zou brengen. Al zou het koninklijk huis dit gebracht hebben was het mij ook goed geweest. Zodoende heb ik in Mussert onze leider gezien.”

Motief 3: Strijd tegen het communisme

Ook de strijd tegen het communisme wordt regelmatig als reden genoemd. Elf vrouwen stimuleerden hun echtgenoten en zonen zich op te geven voor de strijd aan het Oostfront. Tegelijkertijd leverde dit in oorlogstijd wat centen in de vaak krappe huishoudportemonnee. Hittje (1898) uit Zeist: “Mijn zoon Pieter (...) echter in Rusland gesneuveld. Daar deze dus in Duitse dienst was heb ik van de Duitse Weermacht een uitkering ontvangen van f. 45,00 per maand. Ik heb de Jodenvervolgingen verschrikkelijk gevonden, doch heb mij daar verder niet mee bemoeid. Ik heb ook niets gedaan om daar tegen te protesteren.(....). Ik ben lid van de NSB geweest, doordat ik hoopte op verbetering van verschillende maatschappelijke misstanden. Ik voel mij dan ook bedrogen door de Leiding van de NSB, doch het is te laat en gedane zaken nemen geen keer”.

Lagen de beweegredenen van vrouwen om lid te worden in de dertiger jaren vooral op sociaal-economisch gebied, vrouwen die na de inval van de Nazi's (10 mei 1940) lid werden van de NSB/NSVO zijn overtuigd nationaal-socialistisch. In tegenstelling tot wat je zou verwachten behoort Aafje uit de inleiding tot de kleine groep vrouwen (20%) uit mijn steekproef die pas tijdens de oorlog lid is geworden van zowel de NSB als van een aantal nevenorganisaties waaronder de NSVO. Een echte nationaal-socialiste die voor haar mening uit durft te komen en die na de eerste verhoren tijdens haar

(Vervolg op pagina 13)

De afrekening van de naai- en breiclub-‘KAMERAADSKES’ Vrouwen in de Nationaal Socialistische Beweging (NSB)

(Vervolg van pagina 12)

internering absoluut niet twijfelde aan de grondbeginselen van de Beweging. Toch vervullen sociaal economische motieven ook bij haar een belangrijke rol.

Motief 4: Materiële voordelen

Dat het lidmaatschap van de NSB tijdens de bezetting ook enkele voordelen bood, zoals de vrijstelling van inleveringsplicht van het radiotoestel, extra bonnen voor levensmiddelen of brandstof, werd door de betrokkenen zelf nooit als reden genoemd om lid te worden. Het zijn juist de getuigen uit het proces-verbaal die dit als reden opgeven. Hetzelfde gold voor het feit dat de NSB een belangrijke werkgever was. Dat werd door de in staat van beschuldiging gestelde ‘kameraadskes’ zelf niet als reden genoemd, maar zal gezien de hoeveelheid (ongeveer twintig procent) vrouwen die een betaalde baan bij de NSB hadden, ongetwijfeld een belangrijke rol hebben gespeeld. Dit geldt vooral voor de ongehuwde vrouwen, die zoals uit andere documenten blijkt, vaak overtuigde nationaal socialisten waren.

Stigma

Hierboven heb ik een beeld geschetst van de motieven voor hun lidmaatschap zoals de vrouwen deze zelf vertelden tijdens de verhoren. Het gaat slechts om honderd strafdossiers. En ook dit is maar een deel van het verhaal. Het beeld kan zich wijzigen als de getuigen aan bod komen. Maar daar is in dit kort bestek geen ruimte voor. Daarom besluit ik nog even zonder een conclusie te trekken. Ik heb een tipje van de sluier willen oplichten die over de kameraadskes is gevallen. De volksmond vat hun geschiedenis samen en werpt deze tegelijkertijd weg door hen te stigmatiseren als ‘foute’ vrouwen. Dat achter die terminologie een wereld aan nuances schuil gaat, moge duidelijk zijn. Ook de kameraadskes verdienen een plaats in onze geschiedschrijving, tenzij de historie alleen degenen toelaat die haar welgevallig zijn

Zonneke Matthée
is historica en zelfstandig onderzoekster.

* Nederlandse Volks Dienst

* Winter Hulp Nederland

Literatuur:

Blaauwendraad-Doorduyn, Duke. *Niemandslaan*. Amsterdam 1989.

Diederichs, Monique. “Moffenmeiden”. Nederlandse Vrouwen en Duitse militairen, 1940-1945, in: *Jaarboek voor Vrouwengeschiedenis*, 20 (2000), pp.41-64.

Faber Sjoerd en Gretha Donker. *Bijzonder Gewoon. Het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (1944-2000) en de ‘lichte gevallen’*. More, 2000.

Gosewins, Catharina. *Een licht geval*. Amsterdam 1980.

Marrenga, Ellen ‘De Nationaal-Socialistische Vrouwen Organisatie’. in: Maria Grever en Carla Wijers (red.), *Vrouwen in de twintigste eeuw, De positie van de vrouw in Nederland en de Verenigde Staten van Amerika 1929-1969*. Utrecht, 1988, pp.36-42.

Romijn, Peter. *Snel, streng en rechtvaardig. De afrekening met ‘foute’ Nederlanders*. Amsterdam 1989, 2002

CKDM

Contactgroep Kinderen van Duitse Militairen

Onlangs nam Marijke de Noord voor het eerst deel aan een bijeenkomst van CKDM en deed enthousiast haar verhaal over het succes van haar zoektocht, die eigenlijk pas een paar maanden tevoren was gestart. Om andere "zoekers" een hart onder de riem te steken hebben we haar toen verzocht haar verhaal beknopt op papier te zetten. Ongetwijfeld een "succes story" die niet voor iedereen is weggelegd. Toch is haar succes grotendeels te danken aan haar voortvarende aanpak, waaraan we best een voorbeeld kunnen nemen. Binnenkort kunnen we waarschijnlijk meer melden over andere succesvol verlopen zoektochten.

*Teun van der Vaart
Secretaris CKDM*

Zoektocht naar mijn vader (vervolg)

Eind april jl. schreef mijn zus, dat ze me eens wilde ontmoeten en na wat heen en weer schrijven en bellen, ben ik daar met de pinksterdagen geweest. Op zaterdagmiddag kwam ik aan en mijn zus en haar oudste zoon haalden me van de trein. Zij en haar kinderen en kleinkinderen wonen in voormalig Oost-Duitsland. Ik moest voorin de auto gaan zitten, want dan kon ik nog wat van de omgeving zien. De rit duurde \pm 5 min. En ik kreeg de mooiste slaapkamer bij haar thuis, de fles met sekt werd opengemaakt en er was een Duitse koffietafel gedekt. Wat een welkom, ik voelde me net de koningin, Er kwam ook nog een kleinzoon op bezoek die 's avonds mee at en er kwam ook nog even een kleindochter aanwippen. (Allemaal tante kijken). Toen iedereen weg was, hebben we nog een hele tijd gepraat tot 1 uur 's nachts. We hadden elkaar nooit eerder gezien en toch voelde het voor mij heel vertrouwd.

De volgende dag (1e pinksterdag) kwamen vier van de zes kinderen + aanhang, één had zelfs nog een cadeautje voor mij voor mijn verjaardag en weer werd er een fles sekt opengemaakt ter ere van mij. Daarna lieten mijn zus en haar zoon mij de stad zien en het huis waarde familie van mijn vader vroeger gewoond had en waarvan ik het adres van mijn moeder had gekregen.

We moesten niet te laat thuis komen, want de kinderen zaten te wachten en we gingen uit eten en foto's maken. Er werd veel gelachen en grap-pen gemaakt en op een gegeven moment reageerde ik waarschijnlijk op een voor hun bekende manier, want opeens zei de zoon: "Ja hoor, ze hoort bij ons". Dat deed me erg goed.

Na het eten moesten mijn zus, zoon en ik naar de mensen, die ik geschreven had en die mijn zus voor me opgespoord hadden.

De zoon had de auto nog maar net geparkeerd of daar kwam de heer des huizes al aan lopen en verwelkomde ons hartelijk, direct daarna verscheen zijn vrouw en werden we binnen uitgenodigd. Mijn zus zei, dat we niet veel tijd hadden omdat de kinderen thuis zaten te wachten en ondertussen weer een feestelijke koffietafel maakten, maar we moesten toch maar even gaan zitten, want ze hadden ter ere van de hereniging en waar zij aan meegholpen hadden, sekt aangeschaft, dus weer aan de drank. Er werden foto's gemaakt en de twee dames hadden bij hetzelfde bedrijf gewerkt, alleen mijn zus 15 jaar eerder. De mensen kenden elkaar niet voorheen niet en bij hun is er ook een leuk contact ontstaan, dat moest natuurlijk ook gevierd worden. Later zijn er nog foto's in de tuin gemaakt van ons allen en toen we bij mijn zus thuis kwamen, was het weer feest met de nodige wijn enz. Er waren ook de nodige taarten gekocht en gebakken.

Iedereen had zich voor mij uitgesloofd, het was haast niet te bevatten. ik heb alles maar over me heen laten komen en toen ik thuis was heb ik twee dagen niet gegeten.

Er werd gevraagd wanneer ik weer terug moest en ik zei dat ik maandag terug zou gaan, maar dat ging niet door. Er kwam protest, de jongste dochter en haar dochter zouden blijven slapen en maandag konden we dan nog wat leuks doen, ik moest nog een nacht blijven slapen, de tweede dochter en haar man zouden mij dan op dinsdagmorgen naar een andere plaats naar de trein brengen. Ik opperde nog dat ik maandag mijn spullen mee kon nemen en dat ze me dan om vier uur 's middags op de trein konden zetten, maar daar wilde mijn zus niks van weten, dus ik mijn dochter maar gebeld, dat ik langer bleef een weer werd het die avond laat. Zoveel harte-

CKDM

Contactgroep Kinderen van Duitse Militairen

lijkheid had ik nooit verwacht.

Maandags zijn we de hele dag op pad geweest met z'n vieren, wat heel gezellig was en elke keer moest ik voorin de auto zitten en wurmde mijn zus zich achterin een driedeurs auto. Toen de jongste dochter met haar dochter weg waren, hebben we weer heel gezellig gepraat. De volgende morgen (dinsdag) kwamen de tweede dochter en haar man om mij in een grotere plaats naar het station te brengen, ik hoefde dan niet zo vaak over te stappen. De dochter had nog een paar foto's van mijn vader opgezocht en die mocht ik houden. Ze had ook nog weer een cadeautje voor mij, een specialiteit van de streek en ik zei hun dat ze me zo geweldig onthaald hadden., dat ik dat heel fijn vond. Ze zei, dat zij allen het heel gewoon vonden en dat zij het niet konden helpen wat hun opa gedaan had.

Ik vroeg hun of ze een keer bij mij op bezoek wilden komen, alleen niet meteen de volgende dag en dat zouden ze niet doen, maar nog wel dit jaar. Voorlopig leven we allemaal toe naar het weekend van 20 en 21 juli, dat niet ver van de plaats gehouden wordt waar mijn vader en zijn vrouw later naar toe verhuisd zijn en waar ze ook begraven liggen. Achteraf blijkt het de verjaardag van mijn vader te zijn en mijn zus en ik gaan dan naar zijn graf. 'k heb er ook al een foto van gezien.

Marijke de Noord

**Het secretariaat van de CKDM,
Contactgroep Kinderen van Duitse Mi-
litairen, is per 1 mei verhuisd naar:**

**Zwarte Dijk 18,
5121 ZB Rijen.
Tel.: 0161-220878**

Helmut Müller

Zoektocht naar de Duitse vader

Toen ik zeven jaar geleden voor het eerst op het thema “Kinderen van Duitse soldaten in Nederland” stuitte en een radio-uitzending over het levenslot van enkele van deze mensen maakte, kon ik niet vermoeden hoezeer me dit onderwerp ook vandaag nog in mijn vrije tijd bezighoudt.

Natuurlijk was en is het in Duitsland bekend dat de Duitse soldaten op hun veldtochten door Europa met vrouwen in contact kwamen en dat er als gevolg ontelbare kinderen door de bezetting en de liefde zijn geboren.

Nu is daar alleen iets over te melden als er ook personen of groepen in de voormalige bezette gebieden zijn die met dit verhaal naar buiten komen. Dit gebeurde in Nederland zo'n vijftien jaar geleden toen de Contactgroep Kinderen van Duitse militairen (CKDM) ontstond.

Tijdens mijn interviews met deze, nu zo rond de zestig jaar oude mensen, en in mijn contact met Marcel Kemp en Teun van der Vaart werd mij gevraagd bij het zoeken naar de Duitse vader te helpen. Ik zou hier nu graag een kleine tussenbalans willen maken van dit zoeken en van de kansen en ervaringen met Duitse families, die onverwacht met een 'kind' uit Nederland werden geconfronteerd.

Het grondprobleem is meestal het zwijgen van de moeder, de zgn. 'moffenhoeren' (een verschrikkelijk woord). Door de vernederingen die zij in het naoorlogse Nederland hebben moeten ondergaan wilden zij, en zouden zij nog steeds het liefst willen, dat dit hoofdstuk van hun leven niet gebeurd was, zij spraken en spreken er niet over. De vragen van de kinderen werden meestal helemaal niet en soms met grote tegenzin beantwoord.

Grondvoorwaarde bij mijn zoeken is dat ik minstens de naam van de vader ken, het liefst ook in de juiste spelling, de zo precies mogelijke geboortedatum en de plaats in Duitsland waar hij

vandaan kwam. Dat hoeft niet altijd de voorwaarde te zijn. Zo zijn er bijvoorbeeld namen die zeer zeldzaam zijn of die alleen in bepaalde streken voorkomen.

Bij circa 50% van de gevallen moet ik helaas vaststellen dat er geen kans is de vader te vinden. Als ik een dossier op mijn bureau krijg waarin een Nederlands kind naar een Josef in Beieren op zoek is, die maar drie maanden in Nederland gestationeerd is geweest, is er praktisch geen mogelijkheid de vader te vinden. Uitzichtloos is het ook als ik weliswaar veel informatie over de vader heb, maar desondanks alle onderzoeken zonder resultaat blijven. Bijvoorbeeld wanneer de Duitse soldaat expres een verkeerde naam genoemd heeft. Drie gevallen ken ik waarin de mannen zich zelfs een adellijke titel hebben gegeven. De jonge Nederlandse meisjes geloofden dan blijkbaar binnen afzienbare tijd als prinses op een kasteel te kunnen resideren.

Hoe reageerden de Duitse families? Vooraf moet ik zeggen dat ik tot nu toe geen een geval heb kunnen oplossen waarbij de vader zelf nog in leven was. Veel van de mannen zijn in de oorlog of in krijgsgevangenschap omgekomen. Als ik dan met een zoektocht begin is er logischerwijs ook geen Duitse naoorlogse echtgenote of kinderen uit deze nieuwe volgende relatie. Dan blijft alleen het zoeken naar nog levende zusters, broers en andere familieleden. Maar wie herinnert zich nog een oom die in de oorlog gevallen is? De oorlogsjaargangen, 1900-1920 – en dat zijn nu oude mannen – daarvan is ruwweg 90% niet meer in leven.

Als de zoektocht succes heeft dan is de verbazing bij de Duitse familie het eerste moment zeer groot. Maar meteen rijzen er ook vragen: kan dit verhaal waar zijn, waarom horen wij daar nu pas wat van, waarom heeft onze vader (oom) ons daar nooit wat van verteld, wist hij het misschien niet, waarom heeft dit Nederlandse kind zo lang gewacht en is het pas onlangs met het zoeken begonnen? Eerst is er scepsis, men wil zekerheid hebben. Als het Nederlandse kind foto's van de vader heeft is het een eenvoudige zaak. Dan worden er foto's geruild. Is er nog steeds twijfel dan stel ik een DNA-test voor. Maar dit heeft nog niemand gedaan, de feiten waren meestal eenduidig.

Ergens, in het verloop van de eerste telefonische contacten, komt meestal de enigszins beschaamd gestelde vraag aan mij van Duitse zijde: wil hier misschien iemand uit Nederland op de erfenis aanspraak maken? Hier kan ik meestal snel geruststellen.

Als alle vragen beantwoord zijn komt het tot een eerste ontmoeting in de 'Heimatstadt' van de Duitse vader. De nieuwsgierigheid is uiteraard niet alleen van Duitse kant zeer groot. Na een aanvankelijk voorzichtige kennismaking vloeien meestal toch snel de tranen, gevolgd door hartelijke omhelzingen. Men is blij een halfzuster, halfbroer, neef of nicht in Nederland te hebben.

Helaas is er ook een geval geweest waarin de Duitse familie pertinent weigerde om contact met het Nederlandse familielid op te nemen. De oorzaak kon ik snel achterhalen. De vader had een hoge positie bij de nationaal-socialisten, na de oorlog trad hij echter bij het nieuw opgerichte Bondsleger in dienst waar hij in korte tijd weer een leidende positie had in de militaire hiërarchie. De Duitse kinderen waren bang dat er over hun vader iets in de openbaarheid zou komen waarmee zijn goede naam schade zou kunnen oplopen. Het zou voor hen als zeer beschamend ervaren worden om een kind van een nationaal-socialist te zijn. Dit hoofdstuk hadden zij afgesloten en verdrongen.

Zoekt u ook uw vader in Duitsland? Heeft u dat tot nu toe zonder resultaat via de zoekdiensten gedaan? Wendt u tot Marcel Kemp of Teun van der Vaart, dan kan ik in Duitsland proberen het spoor te vinden. Dat is eenvoudiger, ik ken de Duitse bureaucratie en weet bij wie en waar ik moet zijn. Op de vergoeding voor de ambtelijke stukken bij de burgerlijke stand na doe ik dit zonder kosten voor u.

De derde generatie

EEN FAMILIEGESCHIEDENIS

Na de moord op Pim Fortuyn waren mijn vader en een van mijn tantes zeer zwaar aangeslagen, temeer omdat de verschrikkelijke herinneringen weer boven kwamen aan de gewelddadige dood van mijn opa in Kamp Vught in 1946. Ook ik heb nog regelmatig, zoniet dagelijks, te maken met het feit dat mijn opa zogenaamd “fout” was. Op een of ander manier kunnen wij ons verhaal niet kwijt omdat wij dan bang zijn voor eventuele negatieve gevolgen, hetzij op mijn werk of elders.

Opa is vanaf 1941 lid geworden van de NSB en heeft dienst genomen in de zogenaamde “Civiele Wacht”, een burgerbewakingseenheid die Duitse militaire installaties bewaakte en gekleed gingen in een Duits uniform en ook bewapend werden. Mijn opa was een, zoals men het noemt, brood-NSBer, die iets meer geld kon verdienen in Duitse dienst voor zijn vijf kinderen. In september 1944 na de bevrijding van het zuidelijk deel van Nederland werd mijn opa met andere NSBers en Duitsgezinden met groot machtsvertoon door de plaatselijke politie, die overigens ineens weer “zuiver” was, en door leden van de plaatselijk verzetsgroep PAN, ook pas kort voor of na de bevrijding opgericht, met een vrachtauto opgehaald. Over deze zogenaamde “verzetsgroep” spreken de oudere mensen uit mijn woonplaats nog steeds grote schande, omdat deze groep grotendeels bestond uit criminelen en het zogenaamde gajes van de richel. Nadat mijn opa opgesloten werd in een school naast het plaatselijke politiebureau is hij op transport gesteld naar Kamp Vught. Na te zijn veroordeeld door de rechtbank voor bijzondere rechtspleging zou hij in maart 1946 vrij komen ware het niet dat hij in februari van dat jaar lafhartig is neergeschoten en aan zijn verwondingen twee dagen later is overleden. Als verklaring werd gegeven, “Op de vlucht neergeschoten”, wat na diverse ooggetuige verklaringen achteraf aan mijn oma, en haar kinderen niet het geval was. Hij had corveedienst en liep haastig terug naar zijn barak omdat hij om 20.00 met spertijd binnen moest zijn. Volgens diverse mensen is er geroepen, en meteen geschoten door een Nederlandse bewaker van Indische afkomst die als crimineel bekend was in Den

Bosch. Het schot werd van voren afgevuurd en van korte afstand. Het bebloede uniformjasje met gat werd in een papieren verpakking terug naar mijn oma gestuurd, samen met een brief dat hij was overleden. Na te zijn begraven nabij het Kamp is hij later herbegraven op het Duits Militair Kerkhof te IJsselstein (Limburg).

In 1946 is er nog een inval geweest op het thuisadres van mijn opa door politie en een of andere persoon met een geweer die mijn tantes (toen respectievelijk 10 en 13 jaar oud) en mijn oma bedreigden met wapens. Ook op school werden de kinderen door leerkrachten aan de andere kinderen aangewezen als stoute en foute kinderen en psychisch gepest door deze leerkrachten, ook op straat en bij hun huis werden zij gepest door andere kinderen en buurtbewoners door allerlei verwensingen toe te roepen en 's nachts op de ramen en deuren te bonken. Een van mijn tantes heeft al jarenlang last van een minderwaardigheidscomplex door deze tijd en heeft sinds de laatste tijd nadat haar man is overleden steeds meer last van nachtmerries waarin alles zich weer afspeelt voor haar ogen en waardoor zij wakker wordt. Mijn vader heeft zich altijd in moeten houden bij diverse discussies en gesprekken, ook tegenover collega's en leidinggevenden op zijn werk omdat hij bang was dat hij ontslagen zou kunnen worden vanwege het verleden van zijn vader.

Ik ben nu zo'n twintig jaar lang al een verzamelaar van militaria uit de tweede wereldoorlog en tevens ook zeer geïnteresseerd in de geschiedenis van deze periode, en heb zelf ook de last meegekregen van thuis als derde generatie van een oorlogsverleden van de familie, die men mij overigens op mijn zestiende bekend werd gemaakt na diverse vragen van mijn zijde en nu sinds de laatste 5 jaar steeds meer er over verteld wordt. Er zit een stuk woede, angst en onmacht bij mijn vader en ooms en tantes en ook in mij die wij niet kwijt kunnen omdat er nog steeds na 57 jaar niet openlijk over onze gevoelens en die van andere medelotgenoten gesproken kan worden. Door verschillende uitzendingen op televisie over de kinderen van “foute” Nederlanders

(Vervolg op pagina 18)

De derde generatie

EEN FAMILIEGESCHIEDENIS

(Vervolg van pagina 17)

worden onze gevoelens ook versterkt, omdat wij als familie hetzelfde meegemaakt hebben. Nog steeds is er een terughoudendheid die wij in acht nemen tijdens discussies over deze tijd met andere mensen. Ook op mijn werk voel ik mij onzeker om dit stuk familiegeschiedenis te vertellen tegenover collega's, als het over de oorlog of familiehistorie gaat, omdat niet alleen ik maar ook mijn vader nog steeds bang zijn voor eventuele problemen die dit zou kunnen veroorzaken door emoties die bij andere mensen leven en levend worden gehouden door onder andere geschiedenislessen op scholen en de negatieve media die nog steeds een zwart wit beeld, en dus een vertekend beeld geven van de geschiedenis van de tweede wereldoorlog. Hopelijk kunnen we door eventueel contact met andere lotgenoten om over onze gevoelens te praten, en ook deze gevoelens op een goede manier aan te geven bij andere mensen, meer begrip krijgen voor de familiegeschiedenis.

Wij proberen steeds weer een goede uitleg te geven aan mensen met vragen over dit stuk geschiedenis om zo begrip te kunnen krijgen dat er nog een andere kant was van de oorlog en naoorlogse tijd voor een groot deel van de Nederlandse bevolking.

Ik probeer de gevoelens van mijn familieleden zo goed mogelijk op papier te krijgen om er misschien later een boek of kort verhaal van te kunnen schrijven, ook praten wij regelmatig met elkaar over de tijd van toen door bij elkaar te komen. Ook willen wij een verzoek doen aan het Rijksarchief tot inzage in het dossier van mijn opa, na lang overwegen van mijn vaders kant, die na de laatste televisie-uitzending over kinderen van "foute" Nederlanders toch wil proberen of hij de nog beantwoorde vragen beantwoord kan krijgen.

A. Brouwers

Utrechtse berichten

Boeken

In de bibliotheek zijn de boeken van het SOTO-project, het grootscheepse onderzoek naar de terugkeer en opvang van oorlogsslachtoffers na de oorlog inmiddels beschikbaar.

Kranten- en tijdschriftenartikelen bij het ICODO

Het drama en geluk van twee zussen / Wilma Nanninga

In: De Telegraaf 30-5-2.

Het boek van Tessa de Loo: De Tweeling wordt verfilmd. Gesprek met twee actrices en de regisseur Ben Sombogaart. Film verschijnt in voorjaar 2003.

Erepoorten verboden / Joke Kniesmijer

In: Nieuw Israëlitisch Weekblad (NIW) 21 juni 2002

Uitgebreide recensie van de laatste twee delen van het SOTO-onderzoek: ' Binnenskamers' en 'Polderschouw' waarin een beeld gegeven wordt van de besluitvorming en de regionale verschillen bij de aanpak van de repatriëring.

Moeizaam tasten naar het kwaad. / Yoram Stein

In: Trouw 13-6-2

Artikel over de jaarlijkse Nexus-conferentie in Tilburg waar een groep internationaal vermaarde intellectuelen sprak over de vraag: Waar komt het kwaad vandaan?

ICODO-Info nr. 1 2002

Een herdenkingsreis naar Natzweiler door Jolande Withuis

Vrouwen en de Tweede Wereldoorlog door Hinke Piersma. Ervaringen van vrouwen in diverse Europese landen.

Artikelen over de SOTO-publicaties

FAMILIEDRIELUIK

Deel 2. Vermist, gesneuveld en gevonden. Zoektocht naar een 'foute' oom.

Ik zal een jaar of vijftien geweest zijn toen ik voor het eerst iets naders hoorde over 'oom Alfred', een broer van mijn vader. Voor zover ik mij herinner was dat van mijn (tweede) grootvader 'opa Cor'. Zo vernam ik dat ik naar deze oom was ver-noemd. Volgens opa had hij in 1944 in Duitse krijgsdienst in België, bij Hasselt, gevochten en was hij sindsdien vermist. Heel lang bleven deze summie-re gegevens het enige dat ik van mijn foute oom Alfred wist. Dat zou eind 1990 veranderen.

Toeval.

Heel toevallig hoorde ik toen tijdens een radiuitzending iets over de Oorlogsgravenstichting. Wat ik ervan begreep was dat zij inlichtingen konden geven over Nederlandse oorlogsgraven. Ik besloot te bellen en vroeg, nadat ik de mij bekende gegevens had doorgegeven, of zij soms ook iets wisten over het lot van mijn oom Alfred.

Ik kreeg het advies om het informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis te schrijven (wat ik op 7 januari deed) en om contact op te nemen met twee grote Duitse militaire begraafplaatsen. Eén in Nederland bij Ysselsteyn (ruim 31.000 graven), de ander in België bij Lommel (ruim 39.000 graven). In eerste instantie kon men mij daar niet helpen en werd ik doorverwezen naar het hoofdkan-toor van de 'Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge'(VDK) in Kassel. Daar wist men mij binnen twee minuten te vertellen dat mijn oom in Lommel lag begraven, blok 21, graf 424. In Lommel had men verkeerd ge-keken in de kaartenbak (Bysmans i.p.v. Bijsmans).

En daar stond ik dan, zondag 13 januari 1991 onder een strak-blauwe hemel in de zon, tussen 20.000 betonnen kruisjes (voor elke twee slachtoffers één). Mijn ogen gericht op een kruis met 'mijn' naam:

"Alfred Bijsmans. Ogren.
(Ober-grenadier) *
9.11.1925 + 11.9.1944".

Hoe was dat mogelijk?
Wat was er gebeurd?
Waarom wist niemand van onze familie hier iets van? Vragen en nog eens vragen. Ik besloot een en

ander eens grondig uit te zoeken. Pas nu, tien jaar later, kom ik tot de volgende reconstructie.

Gezinsomstandigheden.

Alfred Pierre Bijsmans werd op 9 november 1925 in Amsterdam geboren. Zijn vader, Pierre Henri Bijsmans, was kleermaker voor eigen rekening. Zijn moeder, Sophia Gertruda Johanna Redeker ('Fie') was als naaister bij hem gaan werken en had hem zodoende leren kennen. Alfred had nog een jongere broer, mijn vader Rudolf Frits

Bijsmans (* 1935) en zuster (* 1936). Van grote invloed op de gezinsomstandigheden waren de crisisjaren. Verhel-derend zijn de volgende notities uit het dossier van Pierre Henri Bijsmans in het archief van de Sociale dienst te Amsterdam:

"Aanvrager kwam in 1918 naar Holland na gedurende 5 jaar als kleermaker in Brussel gewerkt te hebben. Hierna werkte hij ca. 1 jaar bij Broekmans, Koningsplein en 1/2 jaar bij Kükz, Heerengracht. Daarna heeft hij als kleer-maker v.e.r. getracht in het onderhoud te voorzien. In juli '25 werd hij afgewezen op een aanvraag voorschot van f 100, a f200, dezerzijds. Van 4/4 '30 tot 6/11 '37 was hij als kleermaker perser in dienst bij het Carlton hotel, waar hij aanvankelijk volle weken werkte, doch de laatste 2 1/2 jaar wegens werkvermindering halve weken ad. f 17,50 pw. Per 6/11 jl. werd hij ontslagen. De reden voor ontslag was dat belanghebbende vele schulden maakte, waarvoor men de directeur aansprak. Nadat de man hier-over herhaalde malen gewaarschuwd zijnde hiermee toch bleek door te gaan en de directeur wederom door een schuldeiser om loonbeslag werd verzocht, volgde ont-slag".

Zijn ontslag 'door eigen schuld' had tot gevolg dat zijn steunuitkering werd verminderd met f 1,. Enige compensatie werd verkregen door een onder-huurder, 'de commensaal' Frederik Nicolaas (Flip) Ste-vens. Hij betaalde f 5, per week kostgeld. Desalniettemin *"Het gezin is thans zonder middelen en verzoekt dringend om ondersteuning"*. Dat betekende dus stempelen maar ook onverwachtse con-trole...

"Bezocht. 8/8 '39 werd 3 jarig zoontje Rudolf in een zie-kenhuis opgenomen, doch inmiddels is het kind daaruit 15/8 '39 weer ontslagen. De man deelde mede geen ver-diensten te hebben gehad. Bij onderzoek van het tuinhuis-je bleek dit geheel als kleermakersatelier te zijn ingericht. Lapjes stof en stukjes garen lagen overal verspreid. Een colbertjasje stond op een buste terwijl op de werktafel een gedeeltelijk afgemaakte broek lag. De man verklaarde met dit costume de vorige week te zijn begonnen en hier-voor bij aflevering (aan een particulier) f30, te zullen ontvan-gen. Dit zal hij dan opgeven. Man wil als kleermaker v.e.r. proberen t.z.t. weer in het gezinson-derhoud te voorzien. Bij informatie bij diverse burens werd wel de indruk gekregen dat gesteunde reeds langer werkt als kleermaker. Een bevestiging kan echter niet worden ge-kregen. Extra controle lijkt mij hier zeer noodig, ook door controleur. N.B. Genoemde f30, is alleen voor maakloon, client leverde zelf de stof".

In het voorstel van de beambte om door te gaan met de steunuitkering maar wel extra te controleren kon niet i-dereren zich vinden. Zo noteerde een collega: "Gezien de informaties bij de burens zou ik hier in tegenstelling met voorstel ambtenaar willen adviseeren: 'Kiezen of deelen'".

FAMILIEDRIELUIK

De Nationale Jeugdstorm.

Het zal niet verbazen dat de slechte sociale omstandigheden de voornaamste reden waren voor het NSB lidmaatschap van Pierre Henri (op 18 maart 1935, stamboeknr. 47327) en zijn echtge-note Sophia Geertruda Johanna (op 18 augustus 1936, stamboeknr. 72819). Voor Alfred Pierre was het daarom niet onlogisch dat hij op 8 juni 1938 in Amsterdam, onder stamboeknr. 789, werd ingeschreven als 'meeuw' (leden tot 14 jaar) van de Nationale Jeugdstorm.

Hij behoorde zo tot de eerste 1200 leden die vóór de Duitse inval op 10 mei 1940 lid waren en die daarom op 27 september 1941 het 'Eeredraagteken Jeugdstorm' kregen uitgereikt.

In 1942 meldde hij zich in de rang van 'voortrekker' aan voor een kaderleergang te Ommen. Deze kaderschool van de Nationale Jeugdstorm zat daar in de padvindstersboerderij aan de Koesteeg (tegenwoordig nr. 5 en 6). De cursus liep van 8 tot 22 augustus maar per expresbrief liet hij weten niet te kunnen komen.

'Oostland roept!'

Op 17 juli 1942 vertrokken 200 jongens en 100 meisjes van de Nationale Jeugdstorm, waaronder Alfred Pierre, per trein naar het gebied rond de stad Danzig als 'vrijwilligers voor den Germaanschen Landdienst in het Oosten'.

Zij werden daar ingezet bij boerenbedrijven en zo voorbereid op een kolonistenbestaan in de door de Duitsers veroverde gebieden in het Oosten. Alfred Pierre werd ondergebracht in het jongenskamp Gross Partenschin (Parteczyny), in de Kreis Graudenz, ten oosten van de huidige Poolse stad Grudziadz. In het zicht van de Russische opmars werden de Landdienstkampen meer en meer ronselplaat-sen voor de SS. Het zal dan ook geen verbazing wekken dat hij zijn moeder in augustus 1943 vroeg of hij zich mocht aanmelden bij de WaffenSS. Deze verklaarde hierover later: *"Ik heb dat toen geweigerd, daar hij toen nog pas zeventien jaar oud was. Hij is toen ondanks die weigering toch naar het aanmeldingsbureau van de SS gevestigd op de Dam te Amsterdam gegaan en heeft zich daar aangemeld. Toen ik het vernam heb ik direct alle mogelijke moeite gedaan om het ongedaan te maken, doch dit heeft niet mogen baten. Hij is op 15 augustus 1943 naar Vught vertrokken. Hier heeft hij zijn opleiding genoten. Eenmaal is hij thuis geweest in uniform van de SS".* Niet veel later, in september 1943, gaf Hoofdstormer, C. van Geelkerken het bevel dat alle kaderleden en stormers van 17 jaar en ouder een opleiding van vier maanden in de Land-storm moesten volgen.

In vreemde krijgsdienst.

Alfred Pierre (legernr. 466) werd ingedeeld bij de 2de compagnie (Jeugdstorm-compagnie) van het Iste SS-Grenadier Regiment "Landstorm Nederland" gelegerd in de Koning Willem I kazerne in Den Bosch (De staf lag in Vught). Nog tijdens zijn opleiding tekende hij voor een dienstverband voor de duur van de oorlog.

Op 19 december 1943 legde de Jeugdstormcompagnie daar de eed van trouw aan de Führer af. Gedurende zijn diensttijd ontvingen zijn ouders door bemiddeling van de

Fürsorge Offizier van de WaffenSS maandelijks f 45, alsmede extra rantsoenen levensmiddelen.

In de zomer van 1944 bezocht zijn moeder hem. De laatste foto's werden daar genomen...

Inmiddels verliep de geallieerde opmars door Frankrijk en België zo voorspoedig dat zijn onderdeel in de avond van 4 september 1944 vertrok naar België. Daar groeven ze zich in ten noorden van Hasselt (omgeving Stokrooi en Zonhoven) om in een zogenaamde 'egelstelling' de brug over het Albertkanaal te verdedigen. De strijd zou niet lang op zich laten wachten...

Op 9 september werd Hasselt bevrijd door een onderdeel van het 19de Amerikaanse Legerkorps. Dit was de 2de Amerikaanse pantserdivisie 'Hell on Wheels'. Een ander onderdeel, het 82ste verkenningbataljon, passeerde op 11 september via een zelfgebouwde brug bij Beeringen (noordwestelijk van Hasselt) het Albertkanaal. Ze maakten een tangbeweging door eerst richting Zonhoven door te stoten en vervolgens naar het zuiden, richting Hasselt, te trekken. Bij het kanaal kwam het tot hevige gevechten. De Jeugdstormcompagnie verdedigde zich bitter, vernie-

FAMILIEDRIELUIK

tigde enige Amerikaanse tanks en brachten de geallieerden zware verliezen toe. Ook de Jeugdstormcompagnie leed belangrijke verliezen. Van de 160 man keerden slechts 40 terug. Slechts weinigen echter sneuvelden of raakten gewond. Hele groepen liepen zonder strijd over naar de geallieerden.

Vermist?

Op 11 september rapporteerde men dat Alfred Pierre niet meer was teruggekeerd van een 'Spähtruppen-unternehmen' en sindsdien werd vermist. Onduidelijk is wanneer zijn ouders hiervan op de hoogte werden gesteld. Volgens mijn vader was dat al toen mijn grootmoeder met haar kinderen en oom Cor in Duitsland verbleef waar zij na 'Dolle Dinsdag' naartoe was gevlucht.

In ieder geval verklaarde zij na de oorlog tijdens een verhoor door de Politieke Recherche Amsterdam dat zij sinds zijn inzet in België niets meer van hem had vernomen. Ook tijdens een tweede verhoor, in 1950, verklaarde zij: *"Tot op heden heb ik geen bericht van mijn zoon ontvangen en weet dan ook niet of hij is overleden, dan wel nog in leven is. In 1949 ontving ik het laatste bericht van het Nederlandse Rode Kruis, welke instelling met de opsporing van zijn persoon is belast. Hierin werd vermeld dat het onderzoek, ingesteld zowel in het binnenland als in het buitenland, naar de eventuele huidige verblijfplaats van mijn zoon, geen succes heeft opgeleverd. Meer kan ik niet verklaren"*. Mijn grootmoeder heeft het verlies van haar oudste zoon nimmer goed kunnen verwerken en sprak nadien nauwelijks over hem.

Gesneuveld.

Ik werd op 10 november 1961 in Amsterdam geboren en kreeg de namen Alfred Cornelis. Alfred naar mijn oom en Cornelis naar mijn tweede grootvader. Mijn geboorte was vermoedelijk tevens aanleiding om het overlijden van Alfred Pierre Bijsmans officieel te laten registreren. Na de aanvraag bij het Ministerie van Justitie gebeurde dit met een melding in 'De Staatscourant' van 29 maart 1962 (onder nr. 117553). Een kopie daarvan was het enige antwoord dat ik in 1991 van het Nederlandse Rode Kruis kreeg op mijn verzoek om inlichtingen omtrent mijn oom. Verder niets. In een gevoelloos briefje schreef men erbij: *"Volgens internationaal geldende Rode Kruisvoorschriften zijn wij gehouden om gegevens uit onze archieven uitsluitend te verstrekken in het kader van de humanitaire hulpverlening, en dan nog slechts aan de persoon zelf, zijn meest directe nabestaande of officiële instanties"*.

Gevonden.

Eind 2000 besloot ik schriftelijk informatie aan te vragen bij de 'Deutsche Dienststelle (WASSt)' in Berlijn. Dit leverde meer op. Zij schreven mij dat militairen van de Amerikaanse gravendienst op 20/1/1944 in Neerrepen (tijdelijk graf B17) een onbekende dode begroeven. Vastgestelde doodsoorzaak: gewerschotwond in de borst. De helft van diens identiteitsplaatje werd meebegraven. In 1948 werd deze onbekende, samen met de andere Duitse gesneuvelden, opgegraven en overgebracht naar een definitieve rustplaats bij Lommel.

De gegevens op het teruggevonden identiteitsplaatje wer-

den gemeld in Kassel. Aan de hand hiervan kon men bijna vijftig jaar later, in 1972 (!), vaststellen dat het om Alfred Pierre Bijsmans ging. Deze uitkomst verplichtte de 'Deutsche Dienststelle' om in Berlijn aangifte van zijn overlijden te doen. Tegelijkertijd kreeg men van het Nederlandse Rode Kruis bericht dat Alfred Pierre's overlijden in Amsterdam bevestigd was.

Epiloog.

Dat laatste is zeer opmerkelijk en roept vragen op. Immers noch van de WASSt, noch van de VDK of het Nederlandse Rode Kruis heeft mijn familie destijds bericht ontvangen dat Alfred Pierre Bijsmans geïdentificeerd was en begraven lag in het Belgische Lommel. En dat terwijl alle officiële instanties daarvan dus sinds 1972 op de hoogte waren. De schriftelijke reactie van het Nederlandse Rode Kruis uit 1991 kwam daardoor in een wel heel vreemd licht te staan. Of is alles te verklaren uit het feit dat het maar om een 'foute' Nederlander ging? In ieder geval heeft mijn grootmoeder (zij stierf na zes jaar dement te zijn geweest in 1990) nooit iets geweten van het lot van haar zoon, noch van diens graf. Tot mijn grote voldoening heeft mijn grootvader, opa Cor, samen met mijn vader en mij nog wel aan het graf gestaan. Ook andere familieleden zijn er sindsdien op bezoek geweest.

Ook ik kom daar regelmatig. Dat heeft niet alleen te maken met de familieband maar is inmiddels ook een stukje 'beroepsdeformatie'. Toeval of niet?, maar een klein jaar na de radio-uitzending waar alles mee begon trad ik op 1 augustus 1991 in dienst van de Oorlogsgravenstichting in Den Haag.

Fred Bijsmans

Andere Vrijwilligersorganisaties

KOMBI

St. Kinderen van de Oorlog voor
Onderlinge en Maatschappelijke
Begeleiding en Integratie.
Middenhof 283
1354 GC Almere
Tel: 0317 424202

K.v.V.

Kinderen van Verzetsdeelnemers
Scheprad 5
6852 BT Huizen
Tel: 026 3251770

JOK

Vereniging Joodse Oorlogskinderen
Postbus 15470
1001 ML Amsterdam
Tel: 020 6251121

SPO

Stichting Partners van Oorlogsgetroffen
Postbus 8
8330 AA Steenwijk
Tel: 0512 12332
b.g.g. 038 3331650

Vereniging van Bevrijdingskinde- ren

Postbus 2128
7302 EM Apeldoorn
Tel: 055 3664523

JIN

Vereniging Japans-Indische Nakome-
lingen
Hildebranddreef 24
3561 VE Utrecht

SAKURA

Stichting Kinderen van Japanse Va-
ders Aldebaranstraat 102
3204 AB Spijkenisse
Tel: 0181 620005

KJBB

Vereniging Kinderen uit de Japanse
Bezetting en de Bersiap
Apollovlinder 19
1113 LL Diemen
Tel: 020 6900519

JONAG

Joodse Naoorlogse Generatie

Postbus 2097
2301 CG Leiden
Tel: 070 3607065

INOG

Stichting Belangenbehartiging Indi-
sche Naoorlogse Generatie
Soendaplein 6
2022 BA Haarlem
Tel: 055 5339852

Informatie, documentatiecentra, professionele en andere hulporgani- saties:

NIOD

Ned. Inst. Oorlogsdocumentatie
Herengracht 380
1016 CJ Amsterdam
Tel: 020 5233800

ICODO

Maliebaan 83-87
3581 CG Utrecht
Tel: 030 2343436
www.icodo.nl

OPOG

Oecumenisch Pastoraat Oorlogs- en
Geweldsgetroffenen.
Ds. Jelke van Wattum
Mevr. Traas de Jagerstraat 16
3262GL Oud-Bijerland
Tel: 0186-612446

Sinai Centrum

Postbus 66
3800 AB Amersfoort
Tel: 033 4640640

De Stichting Vrienden van Werkgroep Herkenning

wil gelden werven en beheren om
het niet subsidiabele deel van het
werk van de Werkgroep Herkenning
te ondersteunen en uit te breiden
(bijv. met speciale projecten).

Giften, legaten en andere inkomsten
zijn zeer welkom.

Eenieder die 'Herkenning' een warm
hart toedraagt en/of overtuigd is van
de noodzaak van deze Werkgroep,
kan steunen door een bijdrage over
te maken op:

postbanknummer

7053177

ten name van:
Stichting Vrienden van
Werkgroep Herkenning

p/a Karin Bruggeman,
penningmeester
Verdistraat 22
2162 AV Lisse

Mogelijkheden tot inzage van dossiers bij het Nationaal Archief (voorheen Rijksarchief)

Het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging, zoals de verzameling van justitiële dossiers van de van collaboratie met de Duitse bezetterverdachte Nederlanders genoemd wordt, is in meerdere opzichten bijzonder gebleven.

Al in de jaren '80, ruim voor het moment van de overdracht van de dossiers van Justitie naar het Nationaal Archief, werd duidelijk dat de belangen van de betrokkenen (zij zelf en hun familieleden) te groot waren om openbaarheid mogelijk te maken. Dat is immers meestal mogelijk met meer dan 50 jaar oude archieven.

Bij het Nationaal Archief gelden nog steeds dezelfde beperkingen voor de inzage van de dossiers zoals die altijd al van toepassing waren onder het beheer van het ministerie van Justitie.

Daarbij wordt het algemeen belang van openbaarheid van de overheidsarchieven (ten behoeve van de 'recht en bewijs zoekende burgers) en het bijzondere belang van betrokkenen en familie van betrokkenen tegen elkaar afgewogen, waarbij men erop toeziet dat er geen onevenredige schade aan de privacy van de betrokkenen berokkend kan worden. In de praktijk houdt dit in dat derden (niet direct betrokkenen) alleen inzage onder strikte voorwaarden kunnen krijgen. Dit zijn meestal wetenschappers en soms journalisten die het doel van hun onderzoek duidelijk op papier zetten en dit tezamen met de belofte de privacy van de belanghebbenden niet onevenredig in gevaar te brengen, ondertekenen.

Adres:

Nationaal Archief
Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag

Openingstijden: dinsdag van 9.00 tot 21.00 uur
 woensdag tmt vrijdag 9.00 tot 17.00 uur
 zaterdag 9.00 tot 13.00 uur

Familieleden van betrokkenen hebben recht op inzage als:

de desbetreffende is overleden,
of de desbetreffende toestemming geeft tot inzage.

Verder is er de (uitzonderlijke) mogelijkheid dat informatie uit het dossier gegeven wordt door een ambtenaar van het Rijksarchief op grond van een verklaring van een psychiater of psychotherapeut waarin duidelijk gemaakt wordt dat het voor het geestelijk welzijn van de aanvrager onontbeerlijk is dat deze informatie gegeven wordt. Men kan dan dus niet zelf het dossier inzien maar krijgt antwoord op de vragen die men heeft

Voor informatie kan men bellen met het Nationaal Archief (voorheen Rijksarchief):

Telefoon: 070 3315444
Fax: 070 3315499
e-mail: info@nationaalarchief.nl
website: www.nationaalarchief.nl

Het verzoek tot inzage van een dossier kan alleen schriftelijk. Dit moet toegestuurd worden aan:

Het Nationaal Archief
T.a.v. Mw. drs. F. van Anrooij
Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag

(Vervolg op pagina 24)

**Mogelijkheden tot inzage van dossiers bij het
Nationaal Archief
(voorheen Rijksarchief)**

(Vervolg van pagina 23)

**In dit verzoek dient voor te komen, respectievelijk
bijgesloten te zijn:**

- Naam, volledige voornamen, geboortejaar en – plaats van degene waarnaar onderzoek wordt gedaan.
- Bewijs van overlijden (mag een kopie van een rouwkaart zijn, ofwel een uittreksel uit het overlijdensregister dat aan te vragen is bij de afdeling Burgerzaken van de gemeente waar de persoon is overleden). Een bewijs van overlijden is niet noodzakelijk als de persoon vòòr 1902 is geboren.
- Indien de betrokken persoon niet is overleden dan is een vereiste: een door hem of haar getekende verklaring waarin hij/zij toestemming geeft voor inzage door een met name genoemde persoon; deze verklaring dient vergezeld te gaan van een kopie van een geldig legitimatiebewijs van degene die toestemming geeft.
- De relatie tot de persoon.
- Korte motivering van de wens tot inzage
- Zoveel mogelijk gegevens over de betrokkene te vermelden: d.w.z. naam, evt. meisjesnaam, geboortedatum en geboorteplaats, eventueel de organisatie waarvan hij/zij tijdens de bezetting lid was, etc.

Het Ministerie gaat dan kijken of er inderdaad over diegene een dossier is. Als dit niet zo is dan wordt u dat gemeld; als het wel zo is stuurt men u een briefje met het inzagerecht. Daarop staat het telefoonnummer waar u naar toe moet bellen om een afspraak te maken. Meestal duurt dit zo'n twee tot drie weken.

U kan niets van de inhoud van het dossier meenemen. U kan er ook niets van kopiëren.
Wat u wel mag is gegevens overschrijven. Een en ander is bedoeld om niet alleen de privacy van de betrokkene maar ook van directe verwanten te beschermen.

**Stichting Werkgroep Herkenning
juni 2002**

HET BULLETIN

is een uitgave van de Stichting Werkgroep Herkenning.

Het doel van de werkgroep is:

- * het bevorderen van hulpverlening aan hen die in persoonlijk en/of maatschappelijke leven moeilijkheden ondervinden, doordat een of beide ouder(s) of grootouder(s) aan de kant van de bezetter stond(en), dan wel de bezetter waren.
- * bekendheid geven aan de problematiek van deze groepering.

De werkgroep is niet verbonden aan enige politieke partij, levensbeschouwelijke stroming of kerkelijk genootschap. De werkgroep distantieert zich nadrukkelijk van elke vorm van sympathie voor (neo-) fascisme en (neo-)nazisme.

Het Bulletin verschijnt vier keer per jaar. Het volgende nummer komt uit in de vierde week van december. Kopij voor dit nummer moet uiterlijk 1 september in het bezit zijn van de redactie. We stellen het op prijs als u uw kopij aanlevert op diskette (DOS of Mac). U kunt uw kopij ook toesturen via e-mail.

Redactieadres HET BULLETIN:

Visschersplein 160 J-10
3511 LX Utrecht
Tel.: 030 - 2304757
Fax: 030 - 2304372
E-mail: herkenning@xs4all.nl

Redactie

Paul Mantel
Wendela Weidema (3de generatie)
Netty Krook

Niets uit dit nummer mag worden overgenomen anders dan na toestemming van de redactie.

S T I C H T I N G
werkgroep
HERKENNING

HET BULLETIN

jaargang 17, nummer 3, september 2002